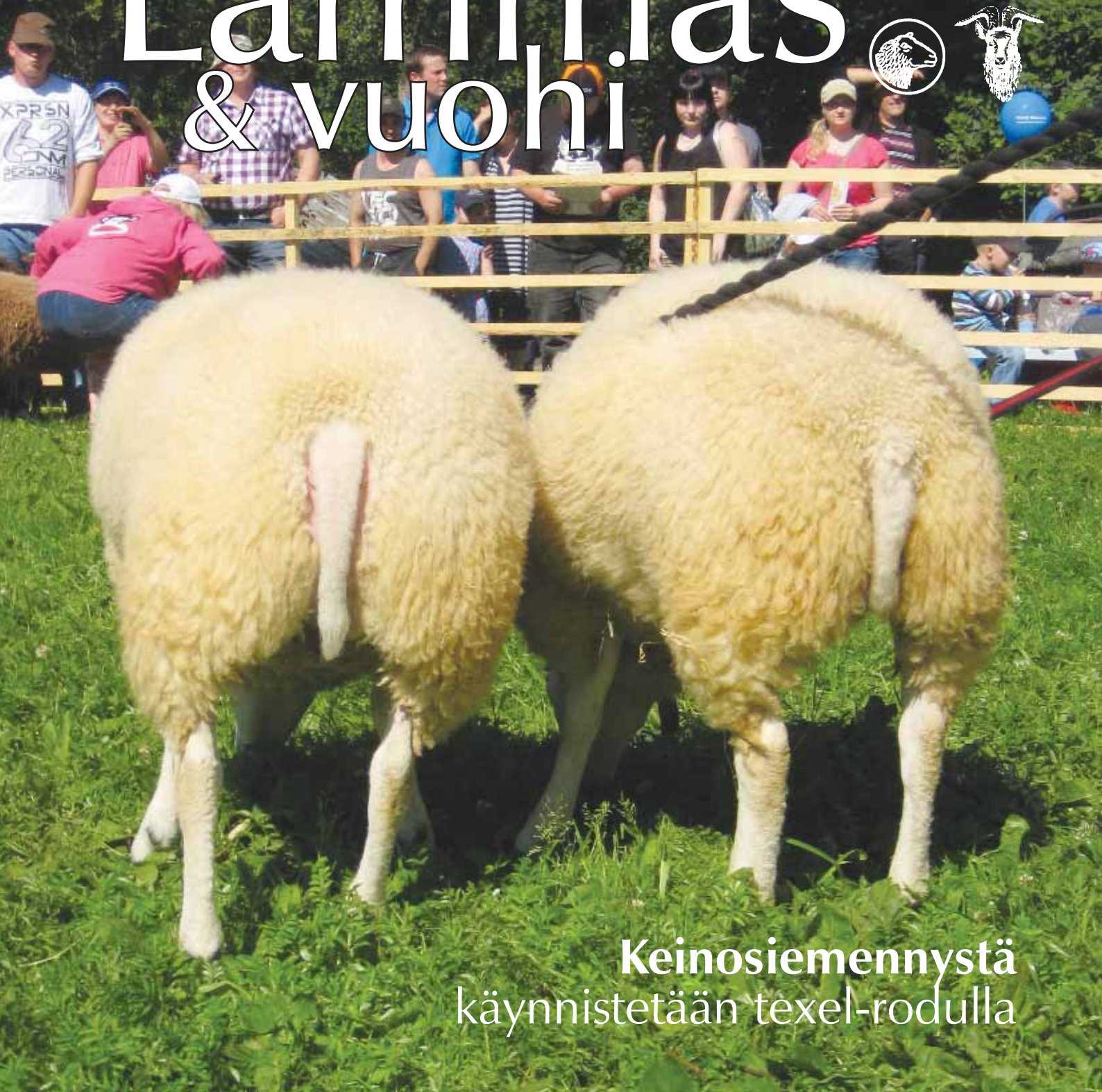

Lammas & vuohi

4/2013

**Keinosiemennystä
käynnistetään texel-rodulla**

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu. www.proagria.fi/suomenlammasyhdistys

Sopimustuotanto
yleistyy

Byrokratia
kuormittaa
lampureita

Kantri-lehti:
Mitä pässit,
mikä boogie?

PRO
Agria

Otamme vastaan hyvää suomalaista villaa ja valmistamme siitä yli 60 vuoden kokemuksella huovutusvillaa, tuplahahtuvaa, hahtuvaa lankaa sekä karsta- ja kampalankoja.

Villat meille - langat teille

Tuo villat meille omaeräkehuuseen (väh.20kg), saat omat tuotteet meiltä sovitulla tavalla.

UUTUUKSIA JA TARJOUKSIA

Tarkistimme hinnastoamme ja alensimme hahtuvakiekkujen hintaa jopa 25%!

Tehtaanmyymälästä löydät myös paljon tarjoushintaista tuotteita.

Ajankohtaista tietoa uutuuksista ja tarjouksista näet kotisivuiltamme ja Facebookista.

**Pirtin
Kehräämö**

KEHRÄÄMÖ ja Tehtaanmyymälä
Kehräämöntie 2, 51520 Hirola
Puh. 010-617 3030
www.pirtinkehraamo.fi

**Suomalaisesta
villasta
valmistetut
tuotteet.**

Pilkun paikalla on väliä

MMM uusi tuettua rakentamista koskevan asetuksensa kesän kuluessa. Uusittu versio pitää sisällään lukuisia kiristyksiä, joista ei olla neuvoteltu tuottajien kanssa. Valmis asetus eroaa lisäksi tuntu-
vasti lausunnolla olleesta versiosta.

Uusi rakentamisasetus pitää sisällään oikeinkirjoitusvirheitä ja ristiriitaisuuksia, joiden tulkinta jää lukijan varaan. Nopeasti voidaan ajatella, että puutteet paikattaisiin maalaisjärjellä. Kun tulkintaa suorittavat sekä paikalliset toimialaa tuntemattomat rakennusvalvonnan viranomaiset että ELY-keskusten virkamiehet, tullaan asetusta tulkitsemaan toisistaan poikkeavin tavoin.

Tuottajille lakien valmistelukoneiston kömmähdykset ja virkamiesten tulkintaerot voivat aiheuttaa todella paljon huolta ja päänvaivaa. Asetustekstin tulkinnan osoittaminen virheelliseksi voi käydä paitsi työlääksi myös erittäin kalliiksi. Juuri nämä ovat niitä asioita, joilla heikennetään viljelijöiden jaksamista.

Sisällysluettelo

VAKIOPALSTAT

- 4 Pääkirjoitus
- 5 Edunvalvonta
- 6 Tuoretta satoa
- 34 Lammashaasta lautaselle
- 39 Lampurin kuulumisia

VUOHIPALSTA

- 36 Suomen Vuohiyhdistys Seinäjoen Farmarissa

Kuva: Eila Pennanen

33

ARTIKKELIT

- 10 HH Lammaspalvelu aloittaa lampaiden ja vuohien keinosiemennyksen
- 12 Farmarin lammashuone- ja vuohi-
osasto kiinnosti
- 14 SM-kerinnoissa ennätys-
palkinnot
- 16 Lammashuone on ollut kotieläimenä Suomessa kivekautelta lähtien
- 18 Kimpassa teuraskaupoille
- 20 Listausta parhaista tiloista valmistui
- 22 Vieroitus on eläimelle koettelemus
- 26 Böndeboogie kohottaa tuottajien ammattitaitoa
- 28 Liika byrokratia uuvuttaa maaseudun pienyrittäjiä
- 30 Terveiset Cockermouthista
- 32 Superjuomaa lampaasta
- 33 Herkkuja lampaanmaidosta

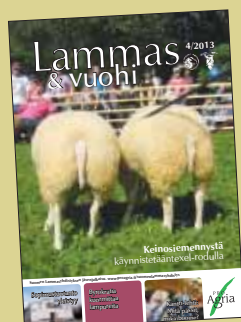
Maittavia herkkuja lampaanmaidosta

26

Böndeboogie raikasi Herrakunnassa

Kuva: Jarkko Sirkkiä, Kantri-lehti

Tilaushinta: 69 €/vuosikerta 2013 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys: 300 €/vuosi
Paino: T-Print Ky, Hyvinkää

Kansikuva:
Milla Alanco
Pikkukuvat:
Pia Parikka, Jarkko Sirkkiä

Toimituksen osoite:
Terhi Torikka
Kuutostie 470
59130 Koitsanlahti

Päätoimittaja:
Pia Parikka
Puh. 020 747 2451
pia.parikka@proagria.fi

Ilmoitusmyynti:
Riikka Miikkulainen
Puh. 040 673 4179
riikka.miikkulainen@proagria.fi

Toimitussihteeri:
Terhi Torikka
Puh. 040 752 6363
terhi.torikka@gmail.com

Toimituskunta:
Tapio Rintala
Petri Leinonen
Janne Jokela
Sebastian Nurmi
Kaarin Knuuttila
Juha Annala
Helinä Leppänen

ISSN 0785-7276

Seuraava lehti 5/2013:
Ilmestyy 9.12.2013
Aineistot 25.10.2013 mennessä.

Teurastamoyhteistyöstä tukea ja turvaa

Mitä siinä tapahtuukaan kun muutama teurastamoyrittäjä sattuu yhtä aikaa samaan huoneeseen? Syntyy keskustelua muun muassa teurastuksista, valvonnasta, työtavoista, eläimistä ja hallinnosta. Heitellään ilmaan tapoja, miten missäkin laitoksessa on hoidettu sivutuotteiden käsittely ja miten valvontaviranomaiset asioihin suhtautuvat. Nauretaan tehdyille virheille ja mietitään mitä voisi tehdä toisin, mutta miten vaikutettaisiin virkakoneistoon niin, että jokainen ei yksinään joutuisi taistelemaan ja opettelemaan ongelmista, jotka ovat kaikille yhteisiä. Perustetaanpa yhdistys, jolla saadaan joukkovoimaa ja tietoa eteenpäin ja jospa paluupostissa tietoa saataisiin keskitetyksi myös teurastamoyrittäjille.

Huhtikuun 19. päivä 2013 kokoontui joukko aktiivisia teurastamoyrittäjiä Äänekoskella, ja kolme tuntia vierähti rattoisasti asioista keskustellen. Syntyi päätös perustaa Suomen Teurastamoyrittäjät ry. Yhdistys on patentti- ja rekisterihallituksessa rekisteröitävänä.

Paikalla olivat **Eero Polso** Polson Lammass oy:sta, **Heidi Haaajanen** Kuvalan Liha oy:sta, **Heikki Manninen** Roinilan Liha oy:sta, **Miikka Depner** Vainion Teurastamo Oy:sta ja allekirjoittanut. Puheenjohtajan pestin otti vastaan Miikka Depner ja sihteerin osa lankesi minulle.

Seuraava kokous pidetään syyskuussa. Pureudutaan ajankohtaisiin asioihin ja kuunnellaan toistemme murheit ja iloja ihan vain terapeuttisessakin mielessä.

Teurastamoyrittäjänä olen saanut monta harmaata hius- ta lisää muun muassa sivutuoteasetuksen tulkinnoista ja käytännöistä. Tuntuu, että viranomaistaho on sivutuotteiden kanssa tarkempi kuin itse lihan ja työn jäljen. Kirjauksia ja suunnitelmia pitää olla lähes joka askeleelle. Luonnollisesta tuotteesta saadaan tosi vaarallista ja hintavaa. Kaikki tämä vaikuttaa myös tuottajan rahapussiin. Mitä enemmän valvontoja ja käsittelymaksuja teurastamoille syntyy, niin niiden kustannukset siirtyvät teuraseläinten hinnoitteluun ja rahtityöhön.

Syksyn teurasruuhkat ovat vielä edessäpäin, koska laidunkausi on lämpimien säiden vuoksi jatkunut pitkään. Muistakaapa lampurit, että teuraat eivät kasva yhdessä yössä ja varaatte teurastusajat hyvissä ajoin, niin saatte teuraanne teurastamoihin joustavasti. Yksi sateinen viikko voi muuttaa kaiken ja huomataan, että jonotusaika teurastamoihin vierähtää useampaan viikkoon. Hyvin hoidettu ja keritty eläin on ilo teurastamossa, meidän ilot ovat vähästä kiinni.

Hyvää syksyä ja lihaksikkaita lampaita,

Kaarin Knuuttila

Lampuri-teurastaja, Muhniemen Lahtivaja

Kuva: Maria Seppälä

”Muistakaapa lampurit, että teuraat eivät kasva yhdessä yössä.”

Suomen Lammasyhdistys r.y. hallitus 2013

Tapio Rintala, puheenjohtaja, puh. 0500 257 280, rintala.tapio@gmail.com, Oripääntie 999, 21900 Yläne

Janne Jokela, varapuheenjohtaja, puh. 0440 876 530, jokelaj@nic.fi, Mäkelänmäentie 25, 68240 Ala-Viirre
Varajäsen: **Timo Heikkilä**, puh. 0400 686 616, heikkila.timo@kotinet.com, Arolantie 88, 85200 Alavieska

Helinä Leppänen, puh. 050 594 4050, helina.leppanen@luukku.com, Noittaantie 200, 82675 Niirala
Varajäsen: **Eeva Piesala**, puh. 040 847 4424, piiku@piiku.fi, Piesalantilantie 17, 41900 Petäjävesi

Petri Leinonen, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi, Mäkikierentie 9, 95520 Tornio
Varajäsen: **Anne Jurva**, puh. 040 771 3209, janne.jurva@pp1.inet.fi, Kurvilansaarentie 14, 95340 Loue

Sebastian Nurmi, puh. 050 581 0721, studio.sebastian@netlife.fi, Bovikintie 25, 10600 Raasepori
Varajäsen: **Lauri Leinonen**, puh. 0400 458 286, late@lampuri.fi, Koivusuontie 424, 32300 Mellilä

Kaarin Knuuttila, puh. 040 578 6317, knuuttila@muhniemenlahtivaja.fi, Ahviontie 260, 46960 Muhniemi
Varajäsen: **Maaret Berg-Tynkkynen**, puh. 040 5461954, suurtupa@gmail.com, Niukkalantie 1354, 59720 Uukuniemi

Juha Annala, puh. 0400 835 299, juha_84@hotmail.com, Turppalantie 7, 61500 Isokyrö
Varajäsen: **Mikaela Ingo**, puh. 044 284 0532, mikaela.ingo@agrolink.fi, Staversbyväden 187 B, 66520 Veikars
Yhdistys rekisteröity 27.12.1988.

Tukiesityksiä ja terveydenhuoltoa

Otsikkoon on kiteytetty lammasedunvalvonnan painopisteet tältä syksyltä. Tukien valmistelun suhteen elämme supervuotta ja osittain tämä valmistelutyö on johtanut siihen, että terveydenhuolto-ohjelman laatiminen myös lammassektorille on tullut ajankohtaiseksi.

Kun lammassaasto kokoontui ensimmäisen kerran kesätauon jälkeen syyskuun alussa, oli hallinnon vastaus tulevan rahoituskauden tukimalliksi asialistalla ykkösenä. Rehelliä on todettava, että lammassaaston perusteellisesti pohtimaa tukiesitystä on luettu tarkkaan myös ministeriössä ja varsin pitkälti olemme valmistelua tehneet hyvässä yhteisymmärryksessä. Mutta yksityiskohdissa on vielä paljon neuvoteltavaa, että lopputulos olisi sekä lammassstrategiaa tukeva että alamme rakennekehitystä edistävä.

Tätä kirjoitettaessa käydään vielä tiukkaa vääntöä etujärjestön ja hallinnon välillä 141-tuen jatkosta. Etenkin maito- ja naudanlihasektorit ovat arvostelleet ankarasti MMM:n kaavailuja siirtää AB-alueen märehitijät 141-tuen piiristä CAP:n tuotantosidonnaisiin tukiin. Etelän lammastalouden näkökulmasta muutos ei olisi yhtä dramaattinen kuin em. tuotantosuunnissa. Lammassaaston tekemä tukiesitys mahdollistaakin rahoitusmekanismien joustavan käytön eri tukialueilla,

”Varsinainen jaoston tukiesitys on kolmiportainen, jossa tukea saisivat yli 1-vuotiaat lampaat, 30 päivän iässä elossa olevat karitsat ja yli 18 kiloiset teuraskaritsat.”

mutta valmistelussa on aina kuitenkin muistettava, että alueita kohdellaan esimerkiksi valvonnan kannalta samalla tavalla. CAP-tuen vaatimukset kun poikkeavat jonkin verran kansallisten tukien vaatimuksista.

EY-kertoimen korotus on ollut ykköstavoitteemme kansallisen tuen valmistelussa. Nykyjärjestelmää ollaan kuitenkin rakentamassa eläin- eikä eläinyksikköperusteiseksi. Kerrointa tarvitaan lähinnä laskennallisena yksikkönä esim. kotieläintilan statusta tai hyvinvointikorvauksen tukitasoa määriteltäessä. Lammassaasto on erittäin painavasti esittänyt, että ey-määritelmä tulee tässä valmistelussa korottaa oikeudenmukaiseksi ja yhtenäistää samaksi kaikissa hallinnon järjestelmissä. Jaoston esitys on, että alle 1-vuotias lammas tuottaisi 0,1 ja yli 1-vuotias lammas 0,25 eläinyksikköä.

Varsinainen jaoston tukiesitys on kolmiportainen, jossa tukea saisivat yli 1-vuotiaat lampaat, 30 päivän iässä elossa olevat karitsat ja yli 18 kiloiset teuraskaritsat. Koska neuvottelut ovat vielä kesken, ei tuen yksityiskohdista pysty vielä kirjoittamaan. Uskon kuitenkin,

että tiiviillä yhteistyöllä niin MTK:n tukineuvottelijoiden kuin hallinnon valmistelevien virkamiesten kanssa, jaoston hyvin perusteltu esitys tulee huomioiduksi syksyn väännöissä.

Lammasterveydenhuollon järjestäminen on noussut keskusteluihin hyvinvointikorvauksen valmistelun johdosta. Edellytetäänhan korvauksen perusehdoissa terveydenhuoltosopimusta, -suunnitelmaa ja -käyntejä myös lammastiloilta. Järki ja tunteet lammastaloudessa -hankkeessa Pirkanmaalla on jo tehty erittäin hyvää valmistelutyötä ja kehitetty tarvittavat lomakkeet. Päättämättä kuitenkin on missä laajuudessa terveydenhuoltoa ryhdytään toteuttamaan, kuka hallinnoi ja dokumentoi sitä ja miten rahoitus järjestetään. Siat ja naudat ovat ETT:n alla ja ensisijaisena vaihtoehtona lammassaasto päätti selvittää olisiko myös lampaat mahdollista saada ETT:n hallinnoimaan terveydenhuolto-ohjelmaan. Tämä työ käynnistyy konkreettisesti marraskuun kokouksessa ja tuloksiin palaamme ensi vuoden alun kirjoituksissa.

Lampurin sähköiset kanavat

SLY:n verkkosivut www.lammasyhdistys.fi

Eläinvälityskanava www.lammasetti.fi

Keskustelupalsta lampuri.foorumi.org

Lammasyhdistys Facebookissa

**Uusi jäsenetu
suoramyyntitiloille:**
Yhteystiedot
suoramyyntikarttaan

Tiedustelut: Riikka Miikkulainen

riikka.miikkulainen@proagria.fi, puh. 040 673 4179

Tuoretta satoa

KOONNUT: Pia Parikka

Maa- ja metsätalousministeriön asetus

tuettavaa rakentamista koskevista lammas- ja vuohitalousrakennusten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista

Annettu Helsingissä 27 päivänä kesäkuuta 2013

TUETUN RAKENTAMISEN VAATIMUKSET MUUTTUIVAT

Tuettua lampola- ja vuohinavettarakentamista ohjaava asetus on uusittu. Maa- ja metsätalousministeriön valmisteleva asetus astui voimaan 17.8.2013.

Uusi asetus pitää sisällään runsaasti muutoksia aiemman nähdessä. Osa vaatimuksista on keskenään ristiriitaisia tai vaikeasti toteutettavissa.

Maa- ja metsätalousministeriö myöntää asetuksen puutteet ja ohjeistaa lampoloiden ja vuohinavetoiden rakentamista suunnittelevia tiloja olemaan yhteydessä ELY-keskuksiin asetuksen soveltamisesta käytännössä.

Asetusmuutos ei vaikuta olemassa olevien lampoloiden ja vuohinavetoiden toimintaan. Asetusehtojen tulee täytyä haettaessa investointitukea uus- tai korjausrakentamiseen.

Voimassa oleva tuettua lampola- ja vuohitalousrakentamista ohjaava asetus on ladattavissa sähköisesti osoitteesta www.finlex.fi/fi/laki/kokoelma/2013/sk20130532.pdf

Kuva: Pia Parikka

Lampoloiden ja vuohinavetoiden rakentamiseksi tuettavissa koh-teissa tiukentuivat, mutta yksityiskohdista neuvotellaan parhaillaan.

SYKSY TOI PETOVAHINGOT

Lammis- ja vuohitiloilla tapahtuvat petovahingot painot-tuvat yleensä loppukesään ja alkusyksyyn. Näin on ollut myös tänä vuonna.

Lounais-Suomessa sudet ovat tappaneet kymmenit-täin lampaita usealla maatilalla. Itä-Lapissa harvina ovat olleet karhut.

Riistanhoitopiireiltä voi anoa aitamaita petoaitojen tekoa varten. Materiaaleja myönnetään riskiperusteisesti. Pystytys- ja huoltotyöt kustannuksineen jäävät viljelijän maksettavaksi.

Vahinkoja kärsineet tilat voivat anoa korvausta valtiolta. Petovahinkokorvauksia maksetaan vain menetetyistä eläimistä. Viljelijän omaa työpanosta, eläinlääkärinkuluja tai raatokeräilymaksuja ei korvata.

PANTASUDET KARTALLE

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos on perustanut susien panta-seurantapalvelun, jossa näy-tetään pannoitettujen susien tuoreimmat paikannustiedot.

Palvelussa ei kerrota eläimen tarkkaa sijaintia, vaan Suomi on jaettu 10 x 10 kilo-metrin kokosiin ruutuihin. Värilliset ruudut osoittavat, missä susi on ollut viimeisen paikannuksen aikana. Paikan-nustietoja haetaan seitsemän tunnin välein.

Susien pantaseurantapal-velusta voi nähdä kuinkin pan-tasuden ja susilauman nimen sekä viimeisen paikannuksen ajankohdan.

Pantasusien paikannus-palvelu toimii myös mobiili-laitteilla.

Pantasudet verkossa:
pantaseuranta.rkt.fi

MV- JA SCRAPIE -VALVONTAOHJELMAT VAPAAEHTOISIKSI

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee yli 20 uuden tai kutun omistajille pakollisten maedi-visna- ja scrapie-valvontaohjelmien muuttamista vapaaehtoisiksi. Muutokset astuvat ennakkotieto-jen perusteella voimaan ensi vuoden alussa. Taustalla on paran-tunut tautitilanne.

SC ja MV -valvontaohjelmia ei ole tarkoitus lakkauttaa, mut-ta tilat voivat jatkossa valita kuuluvatko ne ohjelmiin. Vapaa-ehtoisen seurannan kustannukset lankeavat jatkossa viljelijöiden maksettavaksi.

Vuonna 2015 alkamaan valmisteltu lampaiden ja vuohien hyvinvointituki edellyttää luonnoksen perusteella kuulumista maedi-visnan ja scrapien valvontaohjelmiin. Todennäköisesti valvontaohjelmien kustannukset voidaan hyvittää viljelijöille hyvinvointituen kautta. Teurastetuista eläimistä on tehty scrapie-seuranta vuodesta 1995 alkaen. Tilakohtainen scrapie-valvontaohjelma käynnistyi Suomessa vuonna 1997.

Klassista scrapie-tautia ei ole koskaan löydetty suomalai-sista lampaista. Scrapie on havaittu seurannan aikana kahdek-sassa vuodessa.

Maedi-visnan ja scrapien vastustushjelmat muuttuvat erittäin todennäköisesti vapaaehtoisiksi ensi vuoden alussa. Ohjelmiin kuulumisen lienee kuitenkin jatkossakin pakollista hyvinvointi-tukea hakeville tiloille.

Vuoden 2013 indeksilaskenta-aikataulu:

Uudet BLUP-indeksit lasketaan aina parittomien viikkojen perjantaina. Saman viikon keskiviikkoon mennessä WebLampaaseen tallennetut tuotosseurantatiedot ehtivät mukaan indeksilaskentaan.

LAMMASLÄÄKÄRI-PALVELU AVAUTUI

Lammasmaailma on käynnistänyt lammaslampailla suunnatun lampaiden terveydenhuollon puhelinpalvelun. Puheluihin vastaavat eläinlääkärit **Johanna** ja **Eero Rautiainen**, joilla on vuosien kokemus lampaiden terveydenhuollosta.

Puheluihin vastataan alkuun varmimmin arkisin klo 17–18 numerosta 0600 306 627. Lammaslääkäriltä saa neuvoja lampaiden terveydenhoitoa koskeviin pulmiin. Puhelun arvonlisäverollinen hinta on 1,98 euroa minuuttilta. Lisäksi laskutetaan normaali paikallispuhelumaksu.

*Numero
talteen!*
Lammaslääkäri
0600 306 627

KNOWSHEEP-TUTKIMUSRAPORTTI VALMISTUI

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT:n KnowSheep-hanke on julkaissut monimuotoista maaseutuyrittäjyyttä kuvaavan raporttinsa.

Raportti on laadittu, jotta yrittäjät ymmärtäisivät paremmin maaseudun yritystoimintaa, sen haasteita ja mahdollisuuksia sekä saisivat uusia ideoita oman toimintansa kehittämiseen.

Lisäksi raportilla käsitellään yrittäjyyden toteutumiseen johtavia tekijöitä, pienyritysten ominaispiirteitä ja kilpailukykyä sekä maatilojen erilaisia toimintamalleja.

Lataa KnowSheep-raportti:
www.mtt.fi/mttraportti/pdf/mttraportti110.pdf

TARKKUUTTA SIKIÖLASKENTAAN

Lammasmaailma on laajentanut tuottajille suunnattua palvelutarjontaansa tiineystarkastuksiin ja sikiölaskentoihin.

Työvälineenä käytetään tarkkaa, tiineystarkastusten tekoon suunniteltua OviScan 6 -erikoisultraäänilaitetta, jolla on mahdollista tutkia kohtu entistä tarkemmin. Laitteen avulla voidaan tehdä myös poikimajan ennusteita.

Tiineystarkastusten veroton hinta on 70 € /tunti. Lisäksi laskutetaan matkustuskulut.

Lisätietoja:
www.lammasmaailma.fi

Kuva: Pia Parikka

Eero Rautiainen esitteli Lammasmaailman uutta OviScan-tiineystarkastuslaitetta Osaran pössihuutokaupassa.

Jalostuslampaiden ja vuohien suositushinnat 2013**Suomalaiset alkuperäisrodut**

4-12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 260 €
4-12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 380 €
Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 330 €
Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 450 €

Tuontirodut

4-12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 310 €
4-12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 500 €
Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 380 €
Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 550 €

Hinnasto on tarkoitettu tuotosseurantatilojen lampaille, joille on tehty tuotosseurannan viralliset punnitukset, UÄ-mittaukset ja eläväEUROP-arvostelu. Lisäksi eläin on rakennearvosteltu. Hinta sisältää lammasneuvojan allekirjoituksellaan vahvistaman Sukutodistuksen. Välityspalkkio 10%.

Lisähintasuositus 1.10. alkaen on 12 €/kk.

Jalostusvuohet

2-3 kk ikäiset kuttukilit, alkaen 90 €
4-8 kk ikäiset kuttukilit, alkaen 150 €
Astutetut kuttukilit, alkaen 200 €
Alle 5 kk ikäiset pukkikilit 120 €
Yli 5 kk ikäiset pukkikilit 170 €
Lypsykutut, tuotoksesta riippuen, alkaen 250 €
Vanhemmat pukit, alkaen 300 €

Tinkimaidon hinta (kotoa myytynä), alkaen 1,5 €/l.

Astutusmaksut

Suositus astutusmaksuksi 10 €/uuhai tai kuttu ja lisäksi hoitomaksu 1 €/päivä uuhesta tai kutusta, joka jätetään vieraalle tilalle astutettavaksi.

Tuoretta satoa

KOONNUT: Pia Parikka

Kuva: Pia Parikka

VAINION TEURASTAMO KÄYNNISTI SOPIMUSTUOTANNON

Lammasektorin ammattimaistumisen myötä sopimustuotanto on yleistynyt. Orimattilalainen Vainion Teurastamo Oy käynnisti kesällä lampaanlihan sopimustuotannon.

Tuotantosopimuksia tehdään vähintään 100 karitsaa vuodessa toimittavien tilojen kanssa. Hankinta-alueena on koko Suomi. Tuottajan tulee sitoutua olemaan myymättä teuraita kolmannelle osapuolelle. Sopimus on voimassa toistaiseksi. Irtisanomisaika on puoli vuotta.

Aiempiin tuotantosopimusmalleihin verrattuna uutta on, että tila antaa teurastamolle luvan käyttää nimeään tuotteiden markkinoinnissa.

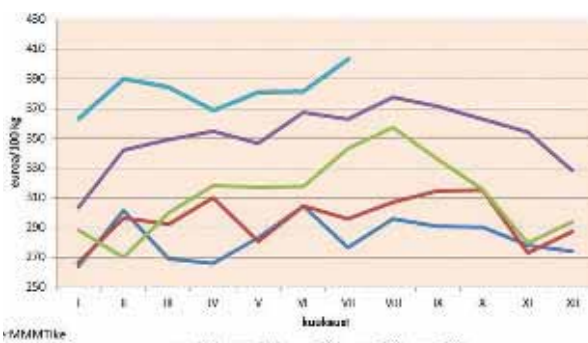
Hinnat määräytyvät kulloinkin voimassa olevan hinnan mukaan, jota päivitetään markkinatilanteen mukaan. Perushinnan lisäksi hintaan vaikuttavat ruhon paino ja laatu, toimitusmäärä erää ja vuotta kohden, tuotantotapa ja toimitusajankohta.

HINNOISSA NOUSUA

Karitsanlihan tuottajahintojen noususuhdanne on jatkunut alkuvuoden kuluessa. Teurastamoiden ilmoituksiin perustuva TNS-Gallupin tuottajahintaseuranta osoittaa, että karitsanlihan tuottajahinta nousi vuosien 2011 ja 2012 välillä 14,9 %.

Hinnannousu on jatkunut vuoden 2013 ensimmäisellä puoliskolla. Heinäkuun keskihinta 4,03 euroa ruhokilolta oli 11,1 % korkeampi kuin vuotta aiemmin.

Karitsanlihan keskimääräinen tuottajahinta vuonna 2012 oli 3,50 euroa kilolta.

PIENTEURASTAMOT JÄRJESTÄYTYVÄT

Suomalaiset pienteurastamot ovat yhdistäneet rivinsä ja perustaneet Suomen Teurastamoyrittäjät ry -nimisen yhdistyksen.

Perustetun yhdistyksen tarkoituksena on toimia pienteurastamoyrittäjien etujärjestönä ja äänitorvena. Lisäksi liha-alan toimijoille luodaan mahdollisuus ajatustenvaihtoon ja vertaistukeen. Yhdistys on avoin pienille ja keskisuurille liha-alan toimijoille.

Miikka Depner on Suomen Teurastamoyrittäjien puheenjohtaja. Sihteerinä toimii **Kaarin Knuuttila**. Mukaan toivotaan mahdollisimman laajaa edustusta alan toimijoista.

LUOMUKARITSAA MERI-LAPISTA

Veljekset Rönkä Oy:n erikoistuote Meri-Lapin Karitsa saa rinnalleen luomulaatuisen Meri-Lapin Luomu Karitsan.

Luomulaatuinen tuote on eriytetty tavanomaisesti tuotetusta, ja luomutilat saavat tuottamalleen luomulihalle luomulisän.

Meri-Lapin Luomu Karitsan tuottajatilat sijaitsevat Torniossa, Tervolassa, Muhoksella, Haapavedellä ja Siikalatvassa.

Luomujärjestelmään liittyminen edellytti Veljekset Rönkällä muutoksia koko teurastusprosessissa aina teuraseläinten ajo-suunnitelmasta lähettämöön ja pakkaamoon asti.

Luomu-leimalla tunnistettava ruho saa tuotenimen yhteyteen tunnuksen FI-EKO-201. Ensimmäiset luomukaritsat teurastettiin Veljekset Rönkällä syyskuun alussa.

Anne Närhilä

Kuva: Anne Närhilä

Rönkän hankintajohtaja Pentti Kuusela leimaa yhtiön ensimmäiset luomuruhot LUOMU-leimalla ruhon joka neljännekseen.

POHJANMAAN LAMMASOSUUS-KUNNALLA UUSI SOPIMUS

Pohjanmaan Lammasosuuskunta on neuvotellut kesän kuluessa uuden sopimuksen yhteistyöteurastamoidensa Lallin Lampaan, Vainion Teurastamon ja Hahtolan Lihan kanssa.

Uusi sopimus toi tullessaan useita korotuksia ja myös rakenteellisia uudistuksia.

Perushinnat nousivat erityisesti O ja R -teurasluokissa syyskaudella. Myös helmi-elokuun teuraiden perushinnoissa oli nousua O-U -luokissa. Kolmosluokan rasvavähennys laski aavistuksen aiemmasta.

Yli 1-vuotiaiden lampaiden tuottajahinnoissa tapahtui myös liikehdintää ylöspäin.

Erälisä yli 40 karitsan teuraserästä laski hieman, mutta jatkossa Pohjanmaan Lammasosuuskunnan jäsentuottajille maksetaan määrälisää, kun tila on toimittanut vähintään sata teuraskaritsaa syyskuun 2013 – elokuun 2014 välisenä aikana.

Teuraskaritsojen ruhojen yläpainorajaa nostettiin 30 kiloon. Tätä raskaampien karitsojen tilityshinnasta vähennetään 20 senttiä kilolta.

Yli 450 km:n hakukorvaus nousi hieman. Pienerävähennys ja luomulisä ovat ennallaan. Pienerävähennys tehdään jatkossa aiemman kymmenen teuraskaritsan sijaan alle 15 karitsan teuraseristä.

Uusi hinnasto on astunut voimaan syyskuun alussa ja on voimassa ensi elokuun loppuun asti. Pohjanmaan Lammasosuuskunnan toiminta-alueena on koko Suomi.

Kuva: Pia Parikka

Pohjanmaan Lammasosuuskunnan puheenjohtaja Mikaela Ingo on tyytyväinen uudessa sopimuksessa saavutettuihin uudistuksiin. Erityisesti suurien teuraskaritsojen hyväksyminen miellyttää suomenlampaan jalostuslampolan emäntää.

Tervetuloa Valtakunnallisille Lammaspäiville
7.-9.11.2013 Joensuuhun!

Pohjois-Karjalan lampurit ry

HH Lammaspalvelu aloittaa lampaiden ja vuohien keinosiemennyksen

Lampaiden keinosiemennysritamalla on viimein liikehdintää vuosien odotuksen jälkeen.

Mikko Ranta

Toiminta käynnistyy tuontispermalla. HH Embryo tähtää oman päässiaseman perustamiseen. Keskustelua käydään myös vuohien keinosiemennyksestä.

Kaikki alkoi ELMA-näyttelystä viime vuonna. Aiemmin meillä HH Embryossa oli ollut kiinnostusta vain lampaansyömiseen, mutta lampureiden keinosiemennyskyselyyn vastattiinkin kyllä. Raja-Karjalan Oxford Down:n *Sirolan Outi* tarjosi yhteistyötä ja siitä se lähti. Putkisalon *Nuutisen Susanna* ja *Westersrälén Mika* rohkaisivat ja kannustivat.

Käytännössä päästiin vauhtiin, kun Outi ja *Jari Sirola* toivat pytylisen oxford down -spermaa Liettuasta. Hoidimme paperit ja luvat sekä

varustimme puhtaan säiliön matkalle. Ja siitä se sitten alkoi!

Selvittelyä ja investointia

Selvitimme miten parhaiten kehittäisimme palvelukonseptin lampaan ympärille. Ajatukset tulivat todeksi *Elina Heikan* Hämeen ammattikorkeakouluun tekemän opinnäytetyön avulla.

Työn aiheena oli lampaan keinosiemennystoiminnan aloittaminen, investoinnin kustannukset ja kuinka HH Embryo Oy kasvattaisi oikean liiketoiminnan lampaansperman myynnin ja lampaiden siementämisen ympärille.

Lampaiden keinollisen lisäämisen etuja

Lampaita on Suomessa siemennetty koemielessä, mutta kukaan ei aiemmin ollut ottanut aihetta sydämenasiakseen ja liiketoiminnakseen. Ehkä nyt, kun eläintautitartuntojen leviämisen ehkäisemiseksi ei enää elä-

VOOHJEN KEINOSIEMENNYS OTTAA ENSIASKELEITAAN

Vuohenmaito on maailmalla arvossaan ja siksi HH Embryo haluaa herätellä myös Suomen vuohitilallisia tuontisperman käyttöön. Hollannissa on saavutettu saanenvuohella maitotuotoksen lisäystä ja eläinaineksen parantumista. HH Embryo tutkii mahdollisuutta tuoda vuohen spermaa Hollannista tai Kanadasta.

viä eläimiä suositella tuotavaksi, on sukusiitosasteen nousu tullut eteen.

Uutta eläinainesta on turvallista tuoda Suomeen spermana ja alkioina. Liharoduilla sukusiitostaantumien haitat ovat olleet suurin syy miettiä keinollista lisäämistä. Myös esimerkiksi orf-tauti rajoittaa eläinkauppaa kotimaassa.

Huippueläinainesta on aina rahanarvoista liiketoimintaa. Uudet lampurit tarvitsevat materiaalia ja lisää sukulinjoja. Lampaan nousukausi on mahdollistanut uuden tavan toimia.

Tuontispermalla alkuun

HH Embryo Oy on ensimmäinen yksityinen keinosiemennysyritys. Parhaillaan eletään yrityksen seitsemättä toimintavuotta. Nautojen keinosiemennystoiminnan kasvu on mahdollistanut lampaan tulon yhdeksi palvelumuodoksi.

Liharotuisten lampaiden tuontisperma vaatii taitoa ja logistiikkaa. Tuonnin ja viennin paperisotaan totunut yritys sopii hyvin yhteistyökumppaniksi.

Olemme tilanneet asiakkaille ensimmäiset lampaansperma-annokset

Raja-Karjalan Oxford Downin uuhia siemennettiin hollantilaisten oppien mukaan shot in dark -menetelmällä syyskuussa. Outi Sirola piteli, Martin van Aken siemens ja Mikko Ranta seurasi toimitusta.

Kuva: Johanna Hemminki

HH Embryon oppi-isä Martin van Aken kasvattaa huippulihaksikkaita texeleitä rodun kotimaassa Hollannissa, jossa keinosiemennys on arkipäivää.

Innovikselta Englannista jo syksyn siemennyksiin. Tarjolla olevasta lampaanspermasta on niukkuutta, koska lampaanlihan tuotanto Euroopassa on kasvussa ja spermalle riittää kysyntää.

Haluamme aluksi siementää lampaat shot in dark -menetelmällä, jossa spermalta edellytetään erilaista pitoisuutta kuin maailmalla yleisesti käytetyssä kirurgisessa menetelmässä. Ehkä mekin joudumme siirtymään laparoskooppiseen menetelmään lampaiden siemennyksessä? Menetelmä on pakollinen jos aloitamme lampaan alkionsiirrot ja huuhtelut.

Seminologipalvelua ja toimilupalaisuutta

Käytännössä lampaiden keinosiemenys tapahtuu parhaaseen lisääntymisaikaan eli syyskuusta joulukuun. Lampaat synkronoidaan joko luonnollisesti tai hormoneilla, jolloin saadaan kerralla kunnan ryhmä siemennyksiin.

Menetelmä poikkeaa lehmien siementämisestä. Taloudellisen siementämisen perustaksi on tärkeää laatia keinosiemenysohjelma ja käytännön toimintaohjeet eläinlajikohtaisesti.

Lampurin on osattava hoitaa lampaat kiimaan hännäripässin avulla tai eläinlääkärin avustuksella. Käytännössä siemennys ei ole vaikeaa suorittaa, kunhan oppii huolellisen annostenkäsittelyn salat. Tila voi siementää uuhiaan itse toimilupalaisena tai HH:n seminologit voivat hoitaa siementämisen.

Keväällä aloitamme lampureiden kouluttamisen toimilupalaisuuteen. HH huolehtii pakastesperman säilyttämiseen tarvittavan säiliön vuokrauksesta tai myynnistä. Jatkossa HH tuo typen säännöllisesti tilalle ja lampuri voi ostaa yritykseltä kaikki lampaan siemennyksessä tarvittavat välineet.

Lampuri tekee sopimuksen HH:n kanssa ennen siemennyspalvelun alkua. Opastamme ja teemme yhteisesti synkronointiohjelmat. Keinosiemenyspässien tiedot saa haettua helposti netistä tai HH:n pääsiluettelosta. HH:lta voi jo nyt tilata uuden

Kuva: Mikko Ranta

OMA TUOTANTO KÄYNTIIN?

Varsin pian lampureiden innostuttua nousi esiin tarve oman pääsiaseman perustamiseen. HH Embryo on saanut yhteistyökumppanikseen texel-guru Martin van Akenin Hollannista. Hänen konsultoinnillaan perusta siemennyksen ja spermankeruun toteuttamiseksi on hyvin käytännönläheinen.

Hollannissa texel on maan valtarotu ja keinosiemenys arkipäivää. Siemennyksiin käytetään siellä tuorespermaa. Huippueläinten annoksia voidaan myös pakastaa.

Oma spermantuotanto edistää vientiä. HH Embryo voi olla kokemuksellaan mukana suomenlampaan sperman ja alkioden markkinoinnissa. Oma tuotanto on ensiarvoisen tärkeää suomenlampaan spermalla, sillä niitä annoksia ei maailmalta saada.

”Voit jo nyt tilata HH:lta uuden uutukaisen pääsiluettelon annoksia.”

Suomen historian tiettävästi ensimmäinen pääsikatalogi julkaistiin syyskuussa 2013.

uutukaisen pääsiluettelon annoksia. Tulevaisuudessa lampuri pystyy tilaamaan myös tuoresperma-annoksia yritykseltä.

Kustannukset ja pässit yksiin kansiin

Keinosiemennyksen kustannukset koostuvat siemennysmaksusta ja sperman ostohinnasta. Hinnasto on nähtävillä HH Embryon verkkosivuilla sekä pääsiluettelossa. Tarvikehinnasto on julkaistu samassa yhteydessä.

HH Lammalvelusta saat lisää tietoa soittamalla Mikko Rannalle p. 040 581 9616 tai sähköpostitse mikko.ranta@huitinholstein.net sekä kotisivuilta www.huitinholstein.net.

Farmarin lammas- ja vuohiosasto kiinnosti ennätysyleisöä

Farmarin lammas- ja vuohiosasto tarjosi näyttelyvieraille monipuolisia elämyksiä. Myös asiantuntijoiden kohtaamiseen ja kuulumisten vaihtoon tarjoutui osastolla oiva mahdollisuus.

Elina Vainio
ProAgria Etelä-Pohjamaa

FARMARI

Heinäkuun alussa järjestetty Seinäjoen Farmari ylsi loistavasti yleisötavoitteeseensa. Onnistunut näyttely oli ProAgria Etelä-Pohjanmaan 150-vuotisjuhlanäyttely. Kävijöitä oli kaikkiaan 101 000. Myös lampaat ja vuohet olivat mukana vehreässä maatalousnäyttelyssä.

Lampaat ja vuohet huomion kohteena

Näyttelyn lammas- ja vuohiosastolla olivat esillä ProAgria Etelä-Pohjanmaan asiantuntijapalveluiden lisäksi myös Suomen Vuohiyhdistys ja Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho myyntituotteineen. Suomen Paimenkoirayhdistys vastasi paimennusnäytöksistä.

Paimenkoirat ja kiipeilevät kilit kiinnostivat muun yleisön ohessa myös lammas- ja vuohiosastolla vie-

raillutta rouva *Jenni Haukiota*.

Vaikka söpöt kilit tuotiinkin yleisön ihasteltavaksi, haluttiin osastolla nostaa esiin erityisesti suomenvuohen nykytilanne ja toimialan ammatimaisuus.

Suomenvuohen konelypsynäytöksessä perehdyttiin päivittäin oman vuohirotumme ominaisuuksiin ja maidontuotantoon. Suomenvuohi huomiointiinkin valtakunnallisesti mediassa.

Eläinaines ja palvelut esillä

Yleisölle esiteltiin päivittäin yleisimpien Suomessa käytettyjen lammasrotujemme tuotanto-ominaisuuksia ja rotujen erityispiirteitä. Lammasosastolla perehdyttiin eri rotujen lisäksi lampaiden kantakirjaukseen, tiineystarkastukseen ja rakennearvosteluun.

ProAgrian palveluista esiteltiin

Eläinten käsittelystä miteltiin

Lapset pääsivät kilpailemaan parhaan käsittelijän maineesta. Omat sarjansa olivat alle ja yli 10-vuotiaille.

Kilpailu on hyvä tapa kouluttaa karitsoista ja kileistä helposti käsiteltäviä eläimiä.

Nuorempien sarjan karitsojen käsittelykilpailussa voitti kilpailun nuorin, 3-vuotias Oiva Neuvonen Anna-karitsansa kanssa. Vanhempien sarjassa ykkössijan veivät Siiri Hakomäki ja Rummakko-karitsa.

Kilinkäsittelykilpailun nuorempien sarjan voitti Milja Ollila Kitty-kilin kanssa. Vanhempien sarjan kärkeen ylsivät Venla Lehto ja Kipinä-kili.

Erityispalkinnoin huomioitiin myös parhaat pukeutajat. Kilin käsittelyssä palkinnot menivät Iida Inkilä-Kuppikaakulle sekä Sofia Kero-Kukalle. Karitsan kesyttäjissä sisarukset Venla ja Siiri Hakomäki korjasivat potin.

Texel-kasvattaja Veli Aholan eläimiä kanta-kirjattiin Farmarissa I-luokkaan. Myös yleisön kelpasi ihastella tyytyväisiä eläimiä.

Kuva: Milla Alanco

Karitsankesyttäjäkilpailu jätti jälleen lähtemättömän jäljen osallistujiin. Näistä tapahtumista kumpuaa uusia maaseudun tulevaisuuksia!

”Kokonaisuus oli komea näky. Uutuuksiakin oli näytillä, kuten juomakupin suojarakenne.”

Kuva: Birgitta Salminen

muun muassa nettiohjelmaa WebLammas, Laidunpankki ja Lammasnetti. Osaston karsina- ja laidunkatosrakenteista vastasi Retronik Ky. Kokonaisuus oli komea näky. Uutuuksiakin oli näytillä, kuten juomakupin suojarakenne.

Hyvän tunnelman tapahtumaan luo runsas ja innostunut yleisö. Järjestäjä kiittääkin kaikkia vieraitaan ja yhteistyökumppaneitaan Seinäjoen Farmarin toteutuksesta!

Seuraava Farmari järjestetään Joensuussa vuonna 2015.

ESA ANTAS

**Keritsemiskoneiden huolto
Terien teroitus**

Puh. 040 524 9629
Lyöttiläntie 449, 47540 LYÖTILÄ

Ostamme kaikenikäisiä lampaita ja vuohia teuraaksi ympäri vuoden.

Teurastus, lihanleikkuu
ja tyhjiöpakkaus
myös rahtityönä

**Lallin
Lammas**

Lallin Lammas Oy
Mikolanlenkki 80, 27730 TUISKULA
Puh. 02 554 6273. Faksi 02 554 6290.
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

SM-kerinnöissä ennätyspalkinnot

Vuoden 2013 Lampaankerinnän Suomenmestaruus ratkottiin Seinäjoen Farmari-näyttelyn päätöspäivänä. Tarjolla oli maineen ja kunnian lisäksi ennätyspalkintoja.

Elina Vainio
ProAgria Etelä-Pohjamaa

Seinäjoelle oli saapunut ilahduttavasti kilpailijoita mitelläkseen paremmuudesta lampaankerinnässä. Seitsemän osallistujaa, mukaan lukien yksi nainen, keritsivät kaikki kaksi risteytyskaritsaa.

Mestari piti yhä pintansa

Marko Käsälä uusi viimevuotisen mestaruutensa mestarin elkein ja useiden voittojensa ansiosta hän saikin kiertopalkinnon omakseen.

Avoimeen sarjaan oli saapunut Virosta asti kaksi kilpailijaa, jotka Käsälä haastoi. **Aadam Kaivo** nappasi kuitenkin avoimen sarjan voiton tasaisella kerintäjäljellään.

Farmarissa oli keritsijöille tarjolla historiallisen suuri palkintoskaala. Pääpalkintona Suomenmestarille oli 800 euron potti! Lisäksi palkintona oli lahjakortteja ja tavarapalkintoja. Kiitos kilpailua sponsoroineille tahoille!

KERINTÄKILPAILUN TULOKSET

	Yhteisaika, min	Yhteispisteet
Marko Käsälä	4,21	53
Tuomas Mattila	5,37	50
Aki Kaitamäki	5,18	47
Rauno Pohjasenaho	7,14	42
Kati Neuvonen	7,27	40
Henry Järä	7,46	38

Avoim sarja:

Adam Kaivo	4,40	57
Marko Käsälä haastajana	3,50	55
Ando Fiks	4,24	52

HAAVOISTA PUHETTA

Kilpailun tiimellyksessä muutamat karitsoista saivat ikävännäköisen haavan. Tämä herätti keskustelua järjestäjätahossa. Haavojen osuus lopputuloksessa tulisi huomioida ehkäpä vielä nykyistekin tarkemmin, onhan kyseessä erityisesti yleisölle suunnattu tapahtuma.

Rauno Pohjasenaho ja Tuomas Mattila keritsivät John Dahlinin risteytyskaritsat varmoin ottein.

Marko Käsälä voitti jälleen Lampaankerinnän Suomenmestaruuden ja kuittasi kiertopalkinnon itselleen (vas.).

”Pääpalkintona Suomenmestarille oli 800 euron potti!”

Ammattilaisen valinta! Lampaiden kerintään ja sorkkien hoitoon

Huolto- ja teroituspalvelut

Huolto- ja teroituspalvelut
kerintäkoneille ja
tarvikkeille!

Rantsilta kaikki
tuotteet helposti
ja vaivattomasti
kotiovellesi!

Aesculap-trimmereiden yli 100 vuoden historia takaa tarkkuuden ja laadun. Nämä leikkurit on suunniteltu kestämaan päivittäistä työskentelyä ja ammattilaisten kovaa käyttöä.

Felcon sorkkasakset on suunniteltu yhteistyössä lammis- ja vuohikasvattajien kanssa! Erinomainen leikkuutehokkuus ja ergonominen muotoilu.

rantsi

Rantsi, Honkasaarentie 98, 32200 LOIMAA, Finland - puh. 040-8355233 www.rantsi.fi - janne.makelainen@rantsi.fi

Lammas on ollut kotieläimenä Suomessa kivikaudelta lähtien

Kuva: Auli Bläuer

Lammas on kuulunut suomalaisten kotieläimiin kivikaudelta saakka. Todisteita kivikautisesta kotieläinten kasvatuksesta on saatu FinnARCH-tutkimushankkeessa, jossa on tehty tähän mennessä kattavin selvitys maamme kotieläinten arkeologisista luulöydöistä ja niiden ajoittumisesta

Auli Bläuer

FT, arkeologi, MTT ja Turun yliopisto

Juha Kantanen

Professori, MTT ja Itä-Suomen yliopisto

Suomalaiset siirtyivät metsästäjä-keräilijä-kulttuurista karjankasvattajiksi hitaammin kuin on aiemmin otaksuttu. Oletettua hitaampi siirtyminen karjankasvattamiseen johtuu todennäköisesti eläinten talviruokinnan haasteellisuudesta. Metsästys ja kalastus tarjosivat pitkään varmemman toimeentulon kuin alkeellinen karjankasvatus epäsuotuisissa pohjoisissa olosuhteissa. Varhaisimmat karjankasvattajat harjoittivat edelleen myös vanhoja elinkeinojaan, ja karjanhoidon merkitys kasvoi sisämaassa myöhemmin kuin rannikolla.

Suomen Akatemian rahoittamassa FinnARCH-hankkeessa on osoitettu, että Suomessa on hyödynnetty kotieläimiä jo kivikauden loppupuolella.

Hankkeessa MTT:n kotieläinten perimän tutkijat ja Turun yliopiston arkeologit ovat kartoittaneet varhaisimpien kotieläinten historiaa Suomessa. Yhteistyötä on tehty Helsingin yliopiston ajoituslaboratorion sekä

Tukholman ja Tallinnan yliopistojen arkeologien kanssa. Hankkeessa on tutkittu ensimmäisen kerran muinaisten lampaiden ja nautojen perimää DNA-analyysillä sekä tehty tähän mennessä kattavin selvitys maamme

Kuva: Auli Bläuer

Tämä joko lampaan (tai vuohen) ranneluu on osoittautunut tähän mennessä vanhimmaksi todisteeksi karjankasvatuksesta Suomessa. Luu on ajoitettu kivikaudelle, ja se on noin 3 700 vuotta vanha.

Historialliset kuvat kotieläimistä kertovat kotieläinten ilmiänsuun muutoksista vuosisatojen saatossa. Lohjan keskiaikaisessa kirkkomaalauksessa on kuvattuna sarvipäinen pessi ja nupo uuhi.

kotieläinten arkeologisista luulöydöistä ja niiden ajoittumisesta.

Varhaisimmat merkit lännestä

Vanhimmaksi tähän mennessä tutkituista kotieläimen luista osoittautui noin 3 700 vuotta sitten eläneen eläimen luu, joka löydettiin jo 1930-luvulla Ähtävänjoen kaivauksilta Pohjanmaalta. Kysymyksessä on todennäköisimmin lampaan luu. Lampaan ja vuohen luita on usein hankala erottaa, mutta vuohi lienee meillä huomattavasti nuorempi tuotantoeläin kuin lammas. On todennäköistä, että tämä radiohiiliajoitettu ranneluu kuului kivikautiselle lampaalle. Aineiston varhaisin nauta ja hevonen elivät pronssikaudella. Hevosen ilmaantuminen jo näin varhain on uusi tieto Suomen arkeologialle.

Tutkimuksessa analysoitiin 69 arkeologista luuainestoa, joista suurin osa koostui riistaeläimistä ja kaloista. Varhaisimmat merkit kotieläimistä sijoittuvat Satakunnan ja Pohjanmaan rannikolle, jossa maan kohoamisen synnyttämien niittyjen vuoksi luonnonheinää oli runsaasti tarjolla ja ruokintamahdollisuudet paremmat kuin sisämaassa. Tutkimuksissa selvisi, että useat esihistoriallisilta asuinpaikoilta löydetty kotieläinten luut ovat huomattavasti muita arkeologisia löytöjä nuorempia. Tämä kertoo siitä, että suotuisat asuinpaikat ovat olleet käytössä tuhansien vuosien ajan ja myöhempää materiaalia on sekoittunut tuoreempiin asuinpaikkakerrostuksiin. Radiohiiliajoitus on ainoa keino tutkia luiden todellista ikää.

Sama kanta yli 1 000 vuotta

Osasta muinaiseläimistä on saatu analysoitua perimää. Esimerkiksi muinaislampaiden DNA-analyysit osoittivat, että Suomessa on ollut sama lammaskanta yli 1 000 vuotta. Vanhimmat nyt DNA-analysoidut lampaat elivät rautakaudella. Tutkimus osoitti, että nykyiset alkuperäiset lammaskantamme perustuvat näihin varhaisiin eläinpulaatioihin.

INGON JALOSTUSLAMPOLA

Tutustu nettisivuillamme myynnissä oleviin valkoisiin, mustiin ja ruskeisiin suomenlammas jalostuseläimiin.

Tarjolla on eri sukulinjoja useita kertoja vuodessa.

Mikaela Ingo, Mustasaari
044-284 0532

www.ingonlampola.fi/fi
mikaela.ingo@agrolink.fi

OSTETAAN

karitsaa / lammasta ympäri Suomen

Hyvään hintaan!

Luomuhyväksyntä

puh.010 229 1021, Orimattila

www.vainionteurastamo.fi

SUOSAAREN TEXEL-jalostuslampola

Haluatko isomman lihatilin? Ratkaisu: **Texel**

Erittäin lihaksikas ja nopeakasvuinen, sopii mainiosti risteytyskäyttöön.

www.suosaarentila.fi p.040 565 3581 Kangasniemi

Lammas- ja nautatarvikkeet edullisesti!

Kattava valikoima mm. aitaelementtejä, ruokinta- ja juottotarvikkeita, heinähakkeja.
esim. aitaelementti 970 x 1830 mm, 41 € + alv!!

Myös aitaustarvikkeita

Painekyllästetyt aitatolpat ja muut aitaustarvikkeet.

www.kotilammas.fi

Satulamäen kotilammas, Suonenjoki.
kimmo.torronen@kotilammas.fi tai 040 822 6817

Kuva: Satu Näykki

Kimpassa teuraskaupoille

Someron seudun texel-tuottajat lyöttäytyivät yhteen. Kahdeksan tilan rypäs tuottaa tasalaatuista ja lihaksikasta luomukaritsaa sopimustuotantona Vainion Teurastamolle. Parin-kolmen tuhannen karitsan kaupat tyydyttivät kaikkia osapuolia.

Pia Parikka

Varsinais-Suomen ja Hämeen rajamaille on syntynyt yksi Suomen merkittävimmistä karitsanlihan tuotantokeskittymistä. Alueen ELY-keskusten mukaan seudulle on tehty huomattavia investointeja lammastalouteen.

Tyypillistä keskittymäkuntien – Somero, Loimaa, Salo, Kiikala ja Tammela – tiloille on, että ne ovat tuotantotaltaan samankaltaisia. Yksikkökoot ovat useammassa sadassa uuhessa ja rotuna on pääsääntöisesti lihaksikas texel. Uuhet karitsoivat keväällä. Sekä pellot että lampaat ovat luonnonmukaisen tuotannon piirissä.

Teuraat kilpailutetaan yhdessä

Yhtenevä tuotantotapa ja lopputuote ovat lisänneet keskittymäalueen tilojen yhteistoiminnan mahdollisuuksia.

Seudun lammastilat päättivät puhaltua yhteen hiiheen ja kilpailuttaa teuraansa yhdessä. Yhteistoiminnalla tavoiteltiin ensisijaisesti korkeaa hintaa, helppoutta ja toimitusvarmuutta.

Vaikka osa tiloista tekee myös kone- ja urakointiyhteistyötä, pystytettiin kahdeksan tilan epävirallinen yhteenliittymä juuri yhteiskilpailutusta varten. Lisäksi yrittäjät vaihtavat ringin sisällä tietoja keskenään.

Kuva: Pia Parikka

Vainion Teurastamon toimitusjohtaja Miikka Depner lupasi uuden laitoksen avajaisissa syksyllä 2010 laittaa lihan liikkumaan. Lupaus on pitänyt. Yhtiö solmi taannoin merkittävän sopimuksen luomukaritsasta Kiikala group -tuottajakeskittymän kanssa.

Joukossa on voimaa. Istuminen saman pöydän ääreen johti teuraiden yhteiskilpailutukseen. Kiikala groupilaisten nokkamiehenä teuraiden kilpailutuksessa toimii Lasse Näykki (oik).

Kohdeteurastamoille lähetettiin tarjouspyyntö, jossa tarjottava eläinmäärä oli noin 2 500 karitsaa. Määrä on 5,5 % suomalaisissa teurastamoissa vuosittain teurastettavasta noin 45 000 lampaasta.

Suuri erä kiinnosti useita teurastamoita. Lopulta kilpailutuksen voitti Vainion Teurastamo Oy, jonka toimitusjohtaja **Miikka Depner** on tyytyväinen paitsi sopimuksen syntymiseen niin myös tilojen ammattimaiseen otteeseen.

Jokainen yhteenliittymään kuuluva tila teki Vainion Teurastamon kanssa oman kirjallisen sopimuksensa. Ehdossa sallitaan suoramyynti. Teuraskauppa toisille teurastamoille on kiellettyä. Sopimukset ovat yksi-vuotisia. Ensi keväällä käydään uusi neuvottelukierros jatkosta.

Sopimuksesta hyötyä kaikille

Kiikala groupiksi tarjoajajoukkoa kutsumu Depner kertoo sopimuksen tuovan teurastamolle vakautta tarjontaan ja yhdenmukaisuutta ruhonlaatuun. Vajaita teuraskuormia ei näin suuren erän kohdalla tarvitse ajaa, mikä tuo säästöjä. Neuvottelut ostajien kanssa ovat myös helpottuneet yhdenmukaistuneen laadun ja määränousun myötä.

Kiikala groupin puhemies **Lasse Näykki** kertoo tuottajien olevan erittäin tyytyväisiä sopimukseen. Toimin-

ta on kuitenkin vasta aluillaan. Tässä vaiheessa on teurastettu vasta parisaataa sopimuseläintä. Toteutunut arvonnäisäveroton keskihinta on Depnerin mukaan ollut 5,13 €/kg.

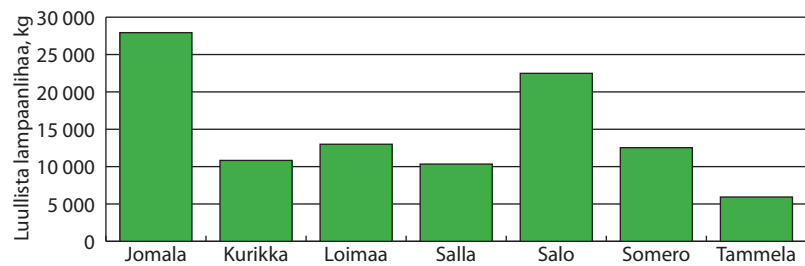
Ennakkotietoja ja kevätteuraita kaivataan

Kehitettävääkin vielä on. Depner kertoo teurastamon toivovan tilojen ilmoittavan tulevasta teurasmäärästä mahdollisimman varhain. Ennak-

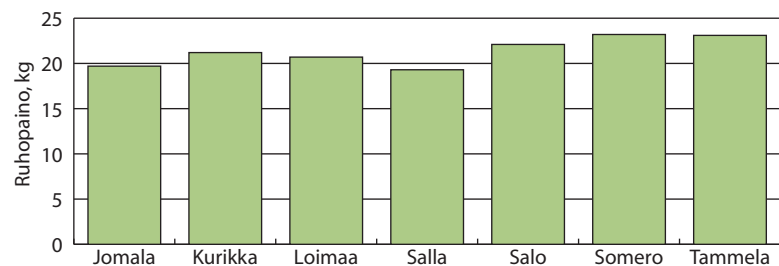
koilmoitukset helpottaisivat tulevaisuuden suunnittelua huomattavasti. Kevätkaudelle kaivattaisiin lisäksi nykyistä enemmän teuraita.

Tuottajarinkiin voidaan Depnerin mukaan ottaa tarkkaan harkiten uusia tiloja samalta alueelta. Teurastamo suosisi kuitenkin vielä mieluummin tilan ja teurastamon välisiä suoria tuotantosopimuksia.

Lampaanlihan tuotanto kunnittain vuonna 2012

Keskimääräinen ruhopaino kunnittain vuonna 2012

Varsinais-Suomen ja Lounais-Suomen alueen kunnissa tuotetaan runsaasti lampaanlihaa. Ruhojen keskipainot ovat korkeita. Valtakunnan kärkeä kuntakohdattaisessa tuotannossa pitää kuitenkin Ahvenanmaalla sijaitseva Jomalan kunta.

Lähde: MMM-Tike

LAMMASVAAKA

Helppo käyttää, myös yksinpunnitus.

Monipuolinen tiedonsaanti.

Myös edullinen vuokrausvaihtoehto.

Kysy tarjous!

Vaakatalo OY, puh. 03 781 7470, 0400 689 134
www.vaakatalo.com

Böndeboogie

kohottaa tuottajien ammattitilpeyttä

”Ehkä tässä on rikottu vähän rajoja.”

Ruuantuottajien tärkeä työ nousi juhannuksen korvilla uudella tavalla julkisuuteen, kun YouTube-verkkopalvelussa julkaistiin Böndeboogie-rapvideo. Suosio yllätti niin taustavoimat kuin esiintyjätkin.

Teksti **Terhi Torikka**, kuvat **Jarkko Sirkiä**, Kantri-lehti

Muutamassa päivässä Böndeboogie keräsi yli 200 000 katselukertaa. Syyskuun puolivälissä video on ladattu lähes 300 000 kertaa.

”Jonkinlaista suosiota osasimme odottaa, mutta kyllä luvut yllättivät”, videolla räppäävä vihtiläinen lampuri **Jaakko Jussila** sanoo.

Jussilan puoliso **Sari Jaakola** lisää, että ennakkoon esiintyjät arvelivat lähinnä viljelijöiden innostuvan.

Video on kuitenkin saanut runsaasti suosiota ja hyvää palautetta myös muilta. ”Ehkä tässä on rikottu vähän rajoja”, Jaakola arvioi.

”Tälle oli tarvetta”

Pariskunnan mielestä videon herättämät reaktiot osoittavat, että tällaiselle piristysruiskeelle oli tarvetta arjen keskellä. ”Tämä nostaa viljelijöiden itsetuntoa”, Jussila toteaa.

Jaakola kertoo videon herättäneen suuria tunteita. Esimerkiksi syksyllä Herkkujen Suomi -tapahtuman live-esitysten jälkeen kiitoksia annettiin jopa kynelet silmissä.

Muitakin live-esiintymisiä ”böndeiltä” on kyselty, mutta toistaiseksi keikkoja ei ole sovittuna.

Esiintymismahdollisuuksia rajoittaa kotieläintilallisten sitova työ sekä pitkät välimatkat. Tilat sijaitsevat eri puolilla Suomea.

Hauska kokemus

Lampureille oli heti selvää, että he lähtevät räppiin mukaan, kun Kantri-lehti sitä pyysi.

”On etuoikeutettua, kun saa tuoda omaa tuotantoalaansa esille näin. Tosi ylpeä olo”, Jussila kommentoi. Jaakola lisää, että videon teko oli kokemuksena antoisa ja hauska.

Jo lähes 300 000 katselua kerännyt maa-jussiräppi kuvattiin Herrakunnan lammas Oy:n lampolassa Vihdissä. Rap-videolla esiintyvät lampurit Sari Jaakola ja Jaakko Jussila (alakuvassa etualalla) kokevat tuottajien ammattilpeiden kohottamisen tärkeäksi.

Lisäksi hänelle oli tärkeää olla mukana nostamassa suomalaisen maaseudun ja viljelytyön ryhtiä. ”Jos emme itse usko omaan työhön, ei siihen usko kukaan muukaan.”

Lammasalalla hyvä boogie

Lampurien lisäksi videolla esiintyviä nuoria viljelijöitä neljältä muulta tilalta. Edustettuina ovat maidontuotanto, sikatalous, naudanlihan tuotanto ja vilja- sekä hevostila.

Lampaat pääsevät videolla hy-

vin esille sanoituksessa, mutta myös kuvissa sillä musiikkivideo kuvattiin pääasiassa Herrakunnan Lampaassa Vihdissä. Lisäksi mukana on pätkiä kaikilta tiloilta.

Vuonna 2010 lammastalouden aloittaneiden yrittäjien mukaan lammasalalla on nyt hyvä boogie myös tosielämässä.

”Rinta rottingille vaan, kyllä kuluttajatkin huomaavat että kotimainen lammas on parasta kun siihen itse uskotaan”, Jussila kehottaa.

**”Jos emme itse usko omaan työhön,
ei siihen usko kukaan muukaan.”**

PETERSONIN VELJEKSET RÄVÄYTTIVÄT MILJOONALUKEMAT

Kolme veljestä Kansasista osui todella nappiin parodiallaan ”I’m farming and I grow it” viime vuoden kesäkuussa. Lihakarjatilalla kasvaneiden Greg, Nathan ja Kendal Petersonin Youtubeen lataama kappale pohjautui hittiin I’m sexy and I know it. Video on katsottu jo yli 8,5 miljoonaa kertaa.

Sitäkin selvästi suosituimmaksi kuitenkin nousi jokin aika sitten maailman suosituimpana keikkunutta Gangnamstyle-videota parodioiva ”Farmer style”, joka on kerännyt jo yli 14 miljoonaa katselua.

Videot ovat nostaneet kansasilaiset veljekset eräänlaisiksi maatalouden nuoriksi kasvoiksi Amerikassa ja herättäneet keskustelua maatalouden merkityksestä. Pojat ovat haastatteluissa korostaneet muun muassa sitä, että maatalous ei ole yksinkertaista, vaan siinä onnistuminen vaatii valtavasti osaamista eri aloilta.

Facebook-sivuillaan veljeksillä on yli 63 000 tykkääjää. Siellä nuoret maahengen sanansaattajat kertovat muun muassa tilan ajankohtaisista töistä ja kuulumisista.

Veljekset ovat avanneet suosionsa siivittäminä myös nettikaupan, jonka kautta on myyty valtava määrä T-paitoja kappaleiden sanoituksiin liittyvillä painatuksilla.

Videoiden suosio on innoittanut maatalousalan nuoria vastaaviin projekteihin myös muissa maissa. Niinpä pirteiden maatalousaiheisten videoiden parissa Youtuben äärellä saa monta hauskaa hetkeä syysiltoihin, jos ylimääräistä aikaa sellaiseen sattuu olemaan..

Kansasilaiset Petersonin veljekset tehtailevat maatalousaiheisia hitti-parodioita

Kuva: Peterson Farm bros:in Facebook-sivut

Vieroitus on eläimelle koettelemus

Vieroituksella tarkoitetaan eläimen vieroittamista emästä ja sen maidosta. Tutkimusten perusteella vieroituksen tiedetään aiheuttavan voimakasta stressiä sekä emolle että jälkeläiselle.

Kuva: Pia Parikka

Ann-Helena Hokkanen

ELL, maatalousyrittäjä

Savonia AMK, Eläinterveyden tekijät -hanke

Vieroitus aiheuttaa lampaille ja vuohille voimakasta stressiä. Emon ja jälkeläisen vahva suhde muodostuu pian karitsan tai kilin synnyttyä. Tämä suhde on taannut lajin säilymisen lajinkehityksessä. Siksi vieroitukseen ja sen jälkeiseen aikaan tulee suhtautua vakavasti, eikä välttämättömän vieroituksen aiheuttamaa stressiä tule vähätellä. Kotieläimet joutuvat hyvin nuorina alttiiksi erilaisille stressaaville asioille, joilla voi olla voimakas vaikutus eläimen henkiseen ja fyysiseen kehitykseen. Mitä nuorempana eläin vieroitetaan, sitä stressaavampaa vieroitus on.

Ruoki oikein ennen vieroitusta

Onnistunut ruokinta ja hoito ennen vieroitusta takaavat, että eläimellä on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä terveenä myös vieroituksen jälkeen. Syntymästä kuuden viikon ikään karitsa tai kili on täysin riippuvainen maidosta tai juotosta. Yleensä vasta kahdeksan viikon ikäisenä eläin on kehittynyt märehijäksi ja tulee toimeen ilman maitoa tai maidonkorviketta.

Karitsan ja kilin ensimmäinen ja tärkein ravinto on ternimaito. Kiinteää ruokaa ne oppivat syömään pikku hiljaa emoa ja muita lajitovereita matkimalla. Maidon ohella kannattaa jo mahdollisimman varhain tarjota maittavaa heinää ja väkirehua, kivennäistä ja suolaa sekä puhdasta, raikasta vettä. Karkearehu ja väkirehu on syytä tarjoilla ns. ”piiloista”, jonne uuhet ja kutut eivät pääse. Rehu kannattaa vaihtaa usein maittavuuden varmistamiseksi. Näin kehittyminen märehijäksi tapahtuu mahdollisimman nopeasti.

Vieroituskäytännöt vaihtelevat

Karitsan ja kilin ikä vieroitettaessa vaihtelee maan, tilan käytäntöjen, sukupuolen ja rodun mukaan. Ikää rat-

Texel-karitsat voivat olla vieroitusikässä jo varsin muhkeissa mitoissa. Vieroitus on karitsan suuresta koosta huolimatta valta-va stressi molemmille osapuolille.

kaisevampaa on paino ja kuiva-aineen syönti. Vieroitus emästä voi tapahtua vasta, kun karitsa tai kili on tarpeeksi iso ja syö muuta ruokaa riittävästi. Alle kuuden viikon ikäisenä vieroitettu karitsa tai kili tarvitsee yleensä vielä juomarehua lisänä, muuten kasvu hidastuu ja eläin kokee tarpeetonta stressiä.

Paras vieroitusikä on kolmen kuukauden jälkeen. Uuhikaritsat saattavat olla emiensä kanssa koko kasvukautensa ja vain päässikaritsat vieroitetaan. Tämä on tarpeen, sillä varsinkin suomenlammaspässit saavuttavat sukukypsyyden jopa alle kolmen kuukauden ikäisinä. Kokonaan keinoruokinnalle siirrettävät karitsat ja kilit, joiden emot tuottavat maitoa ihmisra-

Vastasyntyneelle eläimelle emo on tärkein; emosta saadaan ruokaa ja turvaa ja emo opettaa sekä hoitaa jälkeläistään. Emon ja jälkeläisen välille muodostuvaan suhteeseen vaikuttaa voimakas ja laaja-alainen hormonitoiminta.

Emo oppii tunnistamaan jälkeläisensä ja jälkeläinen emonsa muun muassa ulkonäön, hajun ja äänen avulla. Sosiaalisille laumaeläimille, kuten lampaille ja vuohille, emo-jälkeläissuhde on erityisen tärkeä. Karitsat ja kilit ovat myös sosiaalisesti täysin riippuvaisia emosta, joka on niiden ensimmäinen yhteys laumaan. Tutkimusten mukaan vieroitus on sitä stressaavampaa, mitä varhemmin se tehdään. Tämän katso-

KÄÄNNÄ

“Mitä nuorempi eläin, sen tärkeämpää emo sekä sen tarjoama ravinto ja hoiva ovat.”

Vieroitus onnistuu parhaiten, kun karitsat jätetään tutussa laumassaan vieroitusta edeltäneeseen ympäristöön, esimerkiksi laidunlohkolle, ja emät siirretään toisaalle.

Kuva: Nina Snellman

vinnoksi, vieroitetaan joskus heti ternimaidon imemisen jälkeen, kahden vuorokauden kuluessa syntymästä.

Muutoksista stressiä

Tyypillisesti vieroitukseen liittyy nuoren eläimen erottaminen emostaan. Lisäksi ruokintaan tulee raju muutos maidosta tai keinoruokinnasta kiinteään ruokaan. Yleensä tähän kaikkeen vielä yhdistyy ympäristön muutos, erottaminen muistakin aikuisista eläimistä sekä uudet nuoret laumatoverit.

REHU-ÄSSÄ OY

• LAMMASKIVENNÄISIÄ
myös luomutuotantoon
hyväksytyt.

• NUOLUKIVET
myös luomutuotantoon
hyväksytyt.

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY

PUH: 06 344 4433

FAX: 06 344 4432

email: rehuassa@qnet.fi

MAAN PARHAISTA ANTIMISTA

Täydennä kotoisia rehujaasi

Lammas-Tähti

Tasapainoinen kaurapitoinen täysrehu Lammas-Tähti sopii säilörehu-, kuivaheinä- ja laidunruokintaan. Se käy sekä uuhille, pässeille että karitsuille. Tuote sisältää molybdeenä, joka ehkäisee kuparin kasautumista kudoksiin.

Saatavana:

40 kg:n säkeissä, 960 kg:n lavoissa ja irtona

Raekoko:

säkeissä: 3 mm
irtona: 4,5 mm

HUOM! Ei lisättyä kuparia.

Lammas-Tähti Kivennäinen

Rakeinen Lammas-Tähti Kivennäinen sisältää runsaasti lampaan tarvitsemia kivennäisiä, hivenaineita ja vitamiineja. Se sopii täydentämään kaikenikäisten lampaiden ruokintaa ympärivuotisesti.

Saatavana:

25 kg:n säkeissä, 500 kg:n lavoissa

Raekoko:

4,5 mm

HUOM! Ei lisättyä kuparia.

Saatavana myös luomulammasrehut!

Murrantie 2
91600 Utajärvi
p. 08 514 4700
www.kinnusenmylly.fi

”Näyttää siltä, että kaveriporukat selviävät vieroituksesta vähemmällä kuin yksin vieroitetut lajitoverinsa”

taan johtuvan siitä, että mitä nuorempi eläin, sen tärkeämpää emo sekä sen tarjoama ravinto ja hoiva ovat.

Vieroitus aiheuttaa niin emojen kuin jälkeläistenkin lisääntynyttä levottomuutta ja ääntelyä. Toisistaan erotetut eläimet yrittävät palata yhteen. Lisäksi stressistä kertovat veren kohonneet stressihormonipitoisuudet, yleinen levottomuus ja mahdollisesti heikentynyt kasvu. Liian varhainen vieroitus voi myös altistaa emon utaretulehdukselle, jos sillä on paljon maitoa. Toisaalta pitkittynyt imetys rasittaa tiinettä emoa.

Stressiä voi helpottaa

Tutkimusten perusteella voidaan päätellä, että vieroitus emosta ja maidosta tai juomarehusta on sitä hellävaraisempaa, mitä vähemmän muut tekijät muuttuvat. Mitä enemmän karitsa tai kili syö kiinteää ruokaa, sen vähemmän riippuvainen se on maidosta tai juottorehusta. Siksi on erittäin tärkeää, että eläimillä on alusta asti tarjolla hyvin maittavaa karkea- ja väkirehua sekä raikasta vettä. Nuoren eläimen täytyy oppia juomaan, jotta se saa tarpeeksi nestettä sitten, kun maitoa ei enää ole tarjolla.

Eläimiä voidaan myös totuttaa olemaan erossa emästään pieniä aikoja kerrallaan. Aluksi tämä on stressaavaa, mutta kun eläimet tottuvat, lopullinen vieroitus on helpompaa. Pakotettua erossa olemista mukavampi tapa on rohkaista eläimiä olemaan erossa toisistaan pieniä aikoja kerrallaan. Näin toimii esimerkiksi karitsakamari.

Vieroittaminen niin, että nuorisio jää samaan tuotantorakennukseen tai laitumelle ja emät viedään muualle, vähentää karitsojen ja kilien stressiä. Tällöin emon puuttumiseen ei yhdistetä uutta, pelottavaa ympäristöä. Todennäköisesti asiaa auttaa vielä se, että tutuissa tiloissa emon tuoksu tuo lohtua. On tärkeää, että vieroituksen jälkeen ei heti yhdistellä eläimiä uuteen ryhmään, vaan samassa laumassa emojensa kanssa kasvaneet karitsat ja kilit vieroitetaan yhdessä. Näyttää siltä, että kaveriporukat selviävät vieroituksesta vähemmällä kuin yksin vieroitetut lajitoverinsa.

Valmis omaan elämään

Vieroitus emosta, maidosta ja hoivasta merkitsee karitsuille ja kileille lapsuuden loppua, ja on heti syntymän jälkeen suurin muutos nuoren, kehittyvän eläimen elämässä. Jos suhde emoon on katkaistu jo aiemmin, myös maidosta tai juomarehusta luopuminen on stressaavaa.

Eläimiä täytyy tarkkailla vieroituksen jälkeen paljon, jotta huomataan ajoissa, jos joku ei pärjää. Esimerkiksi eläin, joka ei ole oppinut juomaan vettä, kuivuu nopeasti.

Kasvaminen lapsesta nuoreksi ei aina ole helppoa, mutta oikea ja riittävä ruokinta, hyvä hoito, tuttu kaveriporukka ja ystävällinen käsittely ennen vieroitusta antavat eläimelle hyvät eväät omaan, itsenäiseen elämään.

Lampaan kuntoluokitus

Kuntoluokitus on lampaankasvattajalle tärkeä väline. Sen avulla saa helposti käsityksen siitä, kuinka on onnistunut tuotannon edellyttämässä ruokinnassa ja sen avulla tuottaja voi arvioida kuinka hyvin hän on saavuttamassa tuotannon tavoitteita koskien uuhien hedelmällisyyttä, niiden tuotantoa ja karitsoiden kasvua.

Kuntoluokitusta voidaan käyttää arvioitaessa edeltänyttä ruokinnan ja suunniteltavan ruokinnan tasoa, arvioitaessa eläinten terveyttä ja koko katraan kuntoa. Kuntoluokitus on tärkeä työväline myös arvioitaessa lampaita, joihin liittyy epäily hoidon laiminlyönnistä.

Kuntoluokitus on nopea oppia ja sitä on helppo käyttää. Se ei vaadi erityisiä välineitä. Villan vuoksi lampaan kuntoa on mahdotonta arvioida silmämääräisestä, mutta käsin tehtävä kuntoluokitus soveltuu lampaille hyvin.

Eri lammasrotujen välillä on rakenteellisia eroja. Kuntoluokituksen ja ruhon rasvan määrän suhde saattaa vaihdella. Nämä rakenteesta johtuvat erot ovat selvimmät alkuperäisroduilla ja niiden risteytyksillä. Toisin kuin tuontiroduilla, näillä lampaille selkärangan pystyhaarakkeet ovat selvemmät ja suurempi osa ruhon rasvasta sijaitsee sisäelinten ympärillä. Rotujen väliset erot ovat kuitenkin niin pieniä, että niiden perusteella ei tarvitse tehdä poikkeuksia kuntoluokkaa koskeviin suosituksiin.

Kuntoluokitus tehdään ristiselästä heti viimeisten kylkiluiden takaa, munuaisten yläpuolelta, tunnustellen selkärankaa ja sen ympäristöä

1. arvioidaan selkärangan pystyhaarakkeita, niiden pyöreyyttä ja terävyyttä
2. arvioidaan poikkihaarakkeiden pyöreyyttä ja terävyyttä
3. arvioidaan poikkihaarakkeiden alla olevan rasvan ja kudoksen määrää:
kuinka helposti sormet kiertyvät poikkihaarakkeiden alle
4. arvioidaan pysty- ja poikkihaarakkeiden välissä olevan lihaksen täyteläisyyttä ja sen peittämän rasvan määrää

”Kuntoluokitusta voidaan käyttää arvioitaessa edeltänyttä ruokinnan ja suunniteltavan ruokinnan tasoa, arvioitaessa eläinten terveyttä ja koko katraan kuntoa.”

KUNTOLUOKAT

Luokka 1

Pystyhaarakkeet ovat selvät ja terävät. Poikkihaarakkeet ovat myös terävät ja jokainen haarake tuntuu selvästi, yksittäisenä. Sormet pääsevät helposti haarakkeiden päiden alle. Lihas tuntuu, mutta se on ohut ja se tuntuu koverana. Rasvaa ei lihaksen päällä ole. Lammas on erittäin laiha.

Luokka 2

Pystyhaarakkeet tuntuvat selvästi, mutta ne eivät ole enää teräviä. Kukin haarake tuntuu erillisenä vain painettaessa vähän haarakkeiden välistä. Poikkihaarakkeet ovat sileät ja hieman pyörityneet. Kevyesti painamalla sormet menevät poikkihaarakkeiden alle. Selkälihas tuntuu kohtalaisena, edelleen koverana ja se on vain niukan rasvan peittämä.

Luokka 3

Pystyhaarakkeet tuntuvat pieninä nousuina selkärangasta, ne ovat pyöreitä ja pehmeitä ja yksittäiset luut tuntuvat vain voimakkaasti painettaessa. Poikkihaarakkeiden päät ovat pyörityneitä ja niiden päällä on lihasta ja rasvaa. Uuhi on sopivassa kunnossa.

Luokka 4

Kohtuullisesti painettaessa okahaarakkeiden päät tuntuvat poimuna. Poikkihaarakkeiden päät tuntuvat vain lujasti painettuna eikä yksittäisiä poikkihaarakkeita pysty erottamaan. Selkälihas tuntuu täydeltä ja sitä peittää paksu rasvakerros. Uuhi on melko lihava.

Luokka 5

Pysty- ja poikkihaarakkeita ei voida tuntea lujastikaan painamalla. Selkälihas tuntuu erittäin täyteläiseltä ja sitä peittää erittäin paksu rasvakerros. Rasvaa saattaa olla myös takapäessä hännän ympärillä ja hännässä. Uuhi on erittäin lihava.

Listaus parhaista tiloista valmistui

Tilojen välistä paremmuutta mitataan keskimääräisten karitsatuotosten avulla.

Pia Parikka

ProAgrian lampaiden tuotosseurannan tulostaulukot vuodelta 2012 julkaistiin pääsääntöisesti Lammis & vuohi -lehden numerossa 3/2013. Tilojen välistä paremmuutta kuvastavan taulukon julkaisua päätettiin kuitenkin lykätä.

WebLampaan Tilayhteenvedon ja vuositilastoinnin välillä huomattiin pieniä eroavaisuuksia ensikkouuhien määritelmässä, minkä vuoksi tulokset erosivat hieman toisistaan. Laskenta-kaavat on nyt yhtenäistetty ja tulokset voidaan julkaista.

Taulukko 9. Tilojen tuotostiedot v. 2012, paremmuusjärjestys 6 viikon karitsatuotosten perusteella (yli 2-vuotiaat uuhet)

Sijoitus	Jalostaja	Tuotos- uuhia, kpl	Karitsoneita uuhia, kpl	Karitsointi- kertoja	Synt. karitsoita, kpl	Eloon karit- soita, kpl	Karitsa- tuotos/ uuhi, kg	6 vko keski- paino, kg
Katraskoko: 10–29 yli 2-vuotiaasta tuotosuuhia								
1.	Parikka Anssi	11	11	19	49	49	75	17,2
2.	Kuusoja Tuukka	22	22	22	67	63	52	16,8
3.	Pekkola Jani	20	20	23	79	79	48	15,8
4.	Sjöberg Maria	28	28	28	102	93	47	14,3
5.	Westersträhle Mika	25	25	25	76	66	42	15,7
5.	Mty Laurinkallion Lampola	11	11	11	28	28	42	16,9
5.	Gripenberg Petra	19	19	19	57	57	42	13,8
8.	Sjöblom Dick	17	17	17	51	48	40	13,5
9.	Sari Lappalainen	22	22	22	57	57	39	14,8
10.	Lintunen Ann-Mari	18	18	18	55	48	37	13,9
10.	Ohukainen Jari	21	21	22	60	56	37	14,3
Katraskoko: 30–49 yli 2-vuotiaasta tuotosuuhia								
1.	Laine Peppi	48	48	48	119	115	45	18,4
2.	Enberg Hannele	47	47	55	104	104	39	17,9
3.	Summanen Asko	33	33	36	84	77	34	16,7
4.	Tammi Katja	35	35	37	74	72	32	15,6
5.	Kiiski Paula	41	41	44	64	63	30	19,3
5.	Suhonen Laura	35	35	43	104	104	30	13,2
7.	Balk Raija	40	40	52	138	131	29	14,3
8.	Muurinen Leena ja Ari	34	34	38	60	60	28	18,7
9.	Hytönen Liisa	30	30	61	140	140	27	12,8
10.	Aho Janne ja Kimmo	38	38	39	84	84	26	13,0
10.	Koponen Tero	35	35	40	89	76	26	15,7
Katraskoko: 50–99 yli 2-vuotiaasta tuotosuuhia								
1.	Äström Anna-Maria	75	75	78	245	208	45	14,8
2.	Lahasulan Säätiö	73	73	75	197	197	44	17,6
3.	Krannila Juha	55	55	57	177	162	41	14,1
3.	Alamikkotervo Ari ja Johanna	98	98	98	304	280	41	14,2
5.	Ingo Mikaela	78	78	92	234	220	40	14,6
6.	Ahola Veli	89	89	89	137	131	37	24,1
7.	Nylund Timo	50	50	55	100	96	35	16,6
8.	Häätylä Jari	59	59	60	147	115	34	17,4
9.	Westersträhle Mika	88	88	91	170	166	32	18,0
9.	Marjala Tuula	50	50	50	121	121	32	13,8
10.	Iso-Junno Hannu, Pirjo	90	90	93	289	225	31	13,8
Katraskoko: Vähintään 100 yli 2-vuotiaasta tuotosuuhia								
1.	Hokkanen Terhi	123	123	130	343	322	37	17,6
2.	Sirola Outi	134	134	138	252	242	35	19,5
2.	Lääkkö Erkki ja Ritva	105	105	105	259	242	35	15,2
4.	Rissanen Matti	198	198	205	407	384	33	17,6
5.	Leppänen Helinä	157	157	162	453	409	29	11,3
6.	Viitaniemi Janne ja Miila	100	100	100	231	220	28	13,2
7.	Näykki Lasse	114	114	121	197	181	27	16,7
8.	Leinonen Petri	104	104	187	400	393	25	11,2
9.	Väinölä Päivi	120	120	142	359	318	22	12,6

Tilojen välinen paremmuusjärjestys määräytyy katraskokoluokittain keskimääräisten karitsatuotosten perusteella.

Tuotosseurannassa parhaiten menestyneet lammastilat kutsutaan kunniakirjojen luovutustilaisuuteen Suomen Lammasyhdistyksen syyskokoukseen Joensuuhun.

Karitsatuotos kuvastaa sikiävyyttä ja emo-ominaisuuksia

Karitsatuotos on uuhien karitsojen kuuden viikon ikäkorjattujen painojen summa. Se kuvastaa uuhien sikiävyyttä ja kykyä huolehtia karitsoistaan.

Myös hoitaja voi vaikuttaa karitsatuotoksiin esimerkiksi lisäruokinnan avulla, minkä vuoksi karitsakohtainen juottotieto olisi hyvä kirjata WebLampaaseen emän karitsointi-ilmoitusta päivittämällä.

Useamman kerran saman kalenterivuoden kuluessa karitsoineiden uuhien kaikkien karitsointien kaikkien karitsojen kuuden viikon painot huomioidaan uuhien vuotuisen karitsatuotoksen laskennassa. Karitsatuotokset näkyvät WebLampaassa uuhikorteilla, tuotoslistoilla ja sukutodistuksilla.

Tilakohtaisissa keskiarvotilastoissa uuhien vuotuisista karitsatuotoksista lasketaan keskiarvo, joka on tilan keskimääräinen karitsatuotos. WebLammastilat voivat tarkistaa oman tilakohtaisen karitsatuotosten keskiarvonsa Tilayhteenveto-raportilta, jonka avulla voidaan myös seurata tilanteen kehittymistä eri vuosien kesken ja vertailla tulostasoa oman alueen ja koko maan keskiarvoihin.

Retronik-lammaskalusteet NYT AJANKOHTAISTA!

- käsittelyaidat
- karitsaportit
- laidunkatokset
- pyöröpaalihäkit
- nyt myös aitaan kiinnitettävä väkirehukouru
- uimuri juomakupit ym...

Muistathan, meiltä osat myös:

- Kevytmuokkariin
- Kyntömuokkariin
- Kultivaattoriin

Heti varastosta!

Katso esittelyvideo youtube.com
hakusanalla lammastarvikkeet

Raija & Reino Louko
Retronik Ky 050 521 0082

sähköpostiosoite rareko105@gmail.com

ProAgrian Lammas- ja vuohitiimi

sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi

Uusimaa ja Nylands Svenska, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Häme ja Finska Hushållningssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Kaie Ahlskog*, ProAgria Etelä-Suomi, Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere, puh. 0400 731 811, *Marja Jalo-Ryynänen*, puh. 040 572 8387, tallennukset ja todistukset: *Merja Hietämäki*, puh. 050 345 5449

Talousseuvonta:

Häme: *Satu Näykki*, ProAgria Etelä-Suomi/Someron toimisto, Kiiruuntie 1, 31400 Somero, puh. 020 747 3039. Uusimaa: *Juha Helenius*, ProAgria Etelä-Suomi, Seutulantie 1, 04410 Järvenpää, puh. 020 747 2503. Pirkanmaa: *Päivi Äijänen*, ProAgria Etelä-Suomi, Näsilinnankatu 48 D, PL 97, 33101 Tampere, puh. 020 747 2776. Länsi-Suomi: *Esko Aalto*, ProAgria Länsi-Suomi, Artturinkatu 2, 20200 Turku, puh. 010 273 1535

Etelä- ja Pohjois-Savo, Kymenlaakso sekä Etelä- ja Pohjois-Karjala

Tuotantoneuvonta: *Sari Heltelä*, ProAgria Etelä-Savo, PL 28, 51901 Juva, puh. 020 747 3602, Jarmo Piiparinen, puh. 020 747 3623

Talousseuvonta:

Kymenlaakso: Tulosanalyysi: *Raija Tamminen*, 040-7221873, maksuvalmiuslaskelmat: *Alpo Jaakkola*, puh. 020 747 3409, ProAgria Etelä-Suomi, Hovioikeudenkatu 16, 45100 Kouvola. Etelä-Savo: *Auvo Gustafsson*, ProAgria Etelä-Savo, Mikkelin toimipaikka, Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli, puh. 020 747 3586. Pohjois-Savo: *Tuomo Rissanen*, ProAgria Pohjois-Savo, PL 1096, Puijonkatu 14, 70111 Kuopio, puh. 040 563 8749. Etelä-Karjala: *Anna Turunen*, ProAgria Etelä-Suomi, Pormestarinkatu 6, PL 46, 53101 Lappeenranta, puh. 020 747 2615

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Österbottens Svenska Lantbrukssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Elina Vainio*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 06 416 3435, matka 040 199 0143

Talousseuvonta:

Keski-Pohjanmaa: *Heikki Ojala*, ProAgria Keski-Pohjanmaa, Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola, puh. 020 7473261. Keski-Suomi: Tulosanalyysi: *Irene Mäkinen*, puh. 040 587 3245, Likvi ja Elinkeinosuunitelma: *Hannu Laitinen*, puh. 020 747 3341, ProAgria Keski-Suomi, Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä. Österbotten: *Tor-Erik Asplund*, ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskapet ry, Handelsplanaden 16 D, 65100 Vasa, puh. 050 386 5922. Etelä-Pohjanmaa: *Marjut Viitasalo*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 040 353 0227

Oulu ja Kainuu

Tuotantoneuvonta: *Heini Rautiola*, ProAgria Oulu, Kauppurienväylä 23, PL 106, 90101 Oulu, puh. 045 657 8708, heini.rautiola@proagria.fi

Talousseuvonta:

Pohjois-Pohjanmaa: *Sari Isotalus*, ProAgria Oulu, Talusperäntie 23, 85230 Talus, puh. 040 764 7904. Kainuu: *Tarja Poikela*, ProAgria Kainuu, Osmonkatu 9, 87100 Kajaani, puh. 0400 286 786

Lappi

Tuotantoneuvonta: *Armi Uljua*, ProAgria Lappi, Rantatie 39, 94400 Kemijärvi, puh. 0400 484 305

Talousseuvonta: *Pekka Kummala*, ProAgria Lappi, Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi, puh. 020 747 2722

Åland

Ålands Hushållningssällskapet, 22150 Jormala, puh./tel 018 329 644 tai/eller 0457 526 7304, *Kerstin Lundberg*, kerstin.lundberg@landsbygd.ax

Valtakunnallinen koordinointi

Kehityspäällikkö *Pia Parikka*, ProAgria Keskusten Liitto, Viikinaistentie 35, 19210 Lusi, 020 747 2451

Kaikilla ei ole säännöllistä toimistopäivää, varmimmin tavattavissa maanantaisin.

Lappi (Ultraäänimittaukset, eläväEUROP, tiineystarkastukset)

Johanna Alamikkotervo, johanna.alamikkotervo@gmail.com
Vanhalantie 17, 95300 Tervola, puh. 041 459 6657

Föreningen Ålansfäret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat)

Maija Häggblom, majja.h@majjas.ax

Ängo-bussövägen 288, 22630 Lumparland, puh. 040 742 8967

Liika byrokratia uuvuttaa maaseudun pienyrittäjiä

Lammastalousyrittäjät etsivät uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia, sillä paikallisten tuotteiden kysyntä kasvaa koko ajan. Monimutkainen byrokratia kuitenkin vaikeuttaa työtä ja vie siitä mielekkyyden. Yrittäjien työmäärä nousee liian suureksi suhteessa tuotteista saatavaan korvaukseen.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT:n KnowSheep-hankeessa tutkittiin Suomen sekä Viron rannikko- ja saaristoalueiden lammastaloutta ja pureuduttiin samalla myös muiden maaseudun pienyritysten toimintaan. Tutkimuksessa ilmeni, että yrittäjät kokivat suurimmaksi painolastikseen raskaan byrokratian ja EU-säädökset. Monialayrittäjäys edellyttää yrittäjiltä usean toimialan osaamista ja säädösten noudattamista, minkä vuoksi he kamppailevat väsymisen ja ajan riittämättömyyden kanssa.

KnowSheep-hankkeen projektikoordinaattori **Raija Räikkönen** MTT:stä painottaa, että maaseutuyrittäjien jaksamiseen tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Ei riitä, että maatalouden kannattamattomuus tie-

detään. Päätöksentekijöiltä tarvitaan nyt toimenpiteitä, jos halutaan säilyttää toimiala ja maaseutu elävänä. ”Pienten yritysten toimintaan kohdistuva byrokratia pitäisi muuttaa enemmän tapauskohtaiseen riskinarviointiin perustuvaksi. Standardit ja vaatimukset ovat enimmäkseen mitoitettu suurten yritysten mukaan ja ne ovat liian rankkoja pienille yrityksille”, Räikkönen sanoo.

Maisemanhoito maksaa

Maaseutuyritykset pitävät maiseman hoidettuna. Etenkin rannikko- ja saaristoalueilla lampaat hoitavat ympäristöä, mikä edellyttää jokapäiväistä eläimistä huolehtimista ja usein myös alueiden raivaamistyötä.

”Ranta-alueiden maisemien sul-

”Ei riitä, että maatalouden kannattamattomuus tiedetään. Päätöksentekijöiltä tarvitaan nyt toimenpiteitä.”

Kuva: Sari Jaakola

keutumista tulee estää ennakolta, koska uudelleen raivaus vuosien hoitamattomuuden jälkeen on lähes mahdoton työ. Ongelmana on, kuinka yrittäjät voisivat saada julkishyödykkeiden tuottamisesta riittävästi korvausta työlleen”, Räikkönen pohtii.

Maisemahoitotyöhön kohdistetut tuet ovat perusteltuja, koska luontoarvot ovat yleishyödyllisiä ja hoide- tusta maisemasta ei voida veloittaa kuluttajia. Maatalouteen liittyvät tuet ovat välttämätön edellytys myös lam- mastalouden kannattavuuden varmis- tamiseksi.

Miten pienyritys voi menestyä?

Lampaan trendikkyys luo uudenlaista kysyntää markkinoille, ja alalla etsi- täänkin nyt aktiivisesti uusia liiketoi- mintamalleja, ideoita ja innovaatioi- ta. Rannikko- ja saaristoalue on mer- kittävä kulttuuriperinnön ja luonnon monimuotoisuuden säilymisen kan- nalta ja siellä on ihanteelliset puitteet kokonaisvaltaisten palvelujen kehit- tämiselle. Ekologisuus, eettisyys ja vastuullisuus antavat usein lisäarvoa yritystoimintaan ja markkinointiin.

KnowSheep-tutkimuksen tulos- ten perusteella maaseudun pienyri- tykset voivat menestyä, jos yrittäjä asettaa liiketoiminnalleen tavoitteet, hyödyntää voimavaroja, keskittyy omaan osaamisalueeseensa ja koh- distaa tuotteensa ja palvelunsa mää- rätylle asiakasryhmälle.

Räikkönen kehottaa yrityksiä ke- hittämään laatua, jalostusketjua, jälji- tettävyyttä ja kuluttajaviestintää, sillä asiakkaat ovat entistä laatu- tietoisempia. ”Yritysten välinen tiiviimpi verkostoituminen ja yhteismarkkinointi kasvat- tavat volyymia ja säästävät kustannuk- sia. Tarvetta olisi myös yhteiselle ne- tissä olevalle markkinointiportaali- lle. Sen kautta asiakkaiden on mahdollista saada keskitetysti tietoa hajallaan ole- vista tuotteista ja palveluista”, kaavai- lee Räikkönen.

Lähde: KnowSheep-hankkeen tiedote

Arvokkaiden kohteiden maisemanhoito laiduntaen yhteiskunnan tuella on perus- teltua. Kuvassa lampaat pitävät huolta Päi- jänteen Kansallispuistossa sijaitsevan Haa- pasaaren kalastajatorpan ympäristöstä.

Lammas- ja vuohikerhot

- Etelä-Karjalan Lammaskerho r.y.**
pj. Hannu Jokinen, Peltolantie 29, 54800 Savitaipale, puh. 0400 152 095, hannu.jokinen@lahitukku.fi, siht. Pia Makkonen, Joutsenontie 823, 54230 Nuijamaa, puh. 041 432 4837, piimakkonen@hotmail.com
- Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho r.y.**
siht. Sini Hakomäki, puh. 050 546 9937, sini.hakomaki@mbnet.fi, Järventie 12, 61410 Ylistaro as., posti: Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
- Keski-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Leila Niemelä, Niemeläntie 41, 68230 Lohtaja, puh. 040 570 1599
- Keski-Suomen Lampurit**
siht. Sirpa Tyrväinen, Koivuniementie 90, 51260 Tahkomäki, puh. 0500 544 084
- Kymenlaakson Lampurit**
puh.joht. Viivi Soimes, Alasranta 12, 46930 Huruksela, puh. 040 777 7428, viivi.soimes@hotmail.com, siht. Päivi Väinölä, Metsäläntie 542a, 47450 Perheniemi, puh. 040 588 5259, paivi.vainola@pp1.inet.fi
- Lapin Lampurit r.y.**
siht. Petri Leinonen, Mäkipierentie 9, 95520 Tornio, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi,
- Pirkanmaan Lammaskerho**
puh.joht. Jan Suttle, Vuohelantie 34, 38250 Roismala, puh. 0500 820 243
- Pohjois-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Risto Hänninen, Rautionmäentie 56, 92220 Piehinki, puh. 040 558 5421
- Pohjois-Karjalan Lampurit**
siht. Eila Pennanen, puh. 050 361 4144, pk.lampurit@gmail.com
- Pohjois-Savon Lammaskerho/LF-team**
siht. Annika Ruotsalainen, Pielavedentie 1313, 73640 Heinäkylä, puh. 050 544 4015, koivupihantila@gmail.com
- Satakunnan Lammaskerho**
siht. Hanna-Leena Juhola, Taipaleentie 73, 27150 Eurajoki, puh. 044 3124 272, www.satakunnanlammaskerho.nettisivu.org
- Savonlinnan seudun Lammas- ja vuohikerho**
siht. Anja Karstunen, ProAgria Etelä-Savo, Kirkkokatu 9, 57100 Savonlinna, puh. 015 475 5700 tai 040 527 5060
- Skärgårdens Fårklubb**
siht. Bianca Norrman, Sommarö, 21660 Nagu, puh. 02 465 5181
- Suur-Savon Lampurit r.y.**
puh.joht. Susanna Nuutinen, Putkialontie 172, 58900 Rantasalmi, puh. 050 340 5130
- Uudenmaan Lampurit r.y. – Nylands Fårfarmare r.f.**
siht. Mikko Näri, Kabbörentie 393, 07750 Isnäs, puh. 019 634 446 tai 040 707 5194
- Varsinais-Suomen Lammaskerho**
siht. Katri Mäki, Nihtimäentie 75, 32200 Loimaa, puh. 040 749 6721, katri.maki@pp1.inet.fi
- Ålands Fåravelsförening r.f.**
siht. Cecilia Persson, 22240 Hammarland, tel. 045 7523 0723
- Österbottens svenska färförening r.f.**
siht. Magnus Berg, Nedranvägen 29, 66840 Pensala, tel. 040 545 7826, sofie.berg@yahoo.se
- Suomen Vuohiyhdistys r.y.**
siht. Suvi Viander, Latvalantie 85, 62950 Paalijärvi, puh. 044 940 0849, suviande@gmail.com

NOITTAAN TILA

Myyttävänä eri-ikäisiä Kainuunharmaksia

- UÄ-mitatut karitsat
- M3-status ja scrapie-valvonta
- 7 sukulinjaa
- luomutila

Helinä Leppänen
Noittaantie 200
82675 Niirela
TOHMAJÄRVI
050-5944050
helina.leppanen@luukku.com
www.noittaantila.com

Terveiset Cockermouthista:

”Kansainvälisiä trendejä ja ideoita lampaan villan jatkojalostukseen”

Pieni Cockermouthin kaupunki Cumbriassa, Iso-Britanniassa täyttyi matkailijoista Woolfest-tapahtuman aikana. Tapahtuma järjestettiin kesäkuun lopulla yhdeksännen kerran. Tapahtumassa kävi lähes 6 000 vierailijaa, jotka ihastuneina tutustuivat eri lammastrotuihin ja niistä valmistettuihin tuotteisiin.

Raija Räikkönen
MTT, Know Sheep- hanke

Woolfest-tapahtuma oli tutkimusmatka lammastuotteiden maailmaan. Tapahtuman innostunutta tunnelmaa ei pysty sanoin kuvailemaan. Woolfestiin osallistujat suorastaan imivät kaiken saatavilla olevan tiedon itseensä, ja koivat henkilökohtaisia kokemuksia toisilleen ja etsivät malttamattomasti löytöjä ehtiäkseen ostaa ainutlaatuisia tuotteita. Tarjonnan joukosta etsittiin myös ideoita hyödynnettäväksi omaan liiketoimintaan. Yhteystietoja vaihdettiin aktiivisesti tuottajien, käsityöläisten, yhdistysten, organisaatioiden ja markkinahenkilöiden kesken – tavoitteena oli verkostoitua kansainvälisesti.

Tuotekehitys

Raaka-aineena turvallisesta ja pehmeästä villasta oli valmistettu perinteisten

käsityötuotteiden lisäksi leluja ja koriste-esineitä. Villalangasta oli virkattu pienoispuutarhoja ja nukkekodin kalusteita. Silmiinpistävää oli lapsille ja käsityöharrastuksen aloittelijoille kohdistettujen puolivalmiiden käsityötuotteiden runsas määrä. Tuotepaketit sisälsivät helposti ymmärrettävät toimintaohjeet ja tuotteeseen tarvittavat raaka-aineet. Esimerkiksi huovutettava taulu ja kudottava laukku oli myös paketoitu houkuttelevasti. Neulemalleja löytyi lisäksi tyynyihin, leluihin ja neulevaatteisiin.

Käsityöissä näkyi paikallinen perinne, omaa kulttuuria haluttiin säilyttää. Valmistustekniikat olivat siirtyneet sukupolvilta toisille. Käsityötuotteissa lisäarvo saavutettiin käsityöläisten kyvyllä valmistaa laadukkaita tuotteita ja muotoilla niitä. Villasta oli valmistettu uusia tuotteita, puolivalmis-

KnowSheep-hankkeen osastolla esiteltiin Suomen ja Viron alkuperäisrotuisten lampaiden käsittelemätöntä raakavillaa.

teita, tuoteperheitä, käyttötavaroita, koriste-esineitä sekä design-tuotteita, joissa oli hyödynnetty perinteisiä käsityömalleja.

Innovaatiot

Woolfest-tapahtumassa esittelypöydät pursusivat mitä erilaisimpia tuotteita. Villaa oli yhdistetty rohkeasti eri materiaaleihin, esimerkiksi metalliin, kiiveen ja saveen. Uudet innovaatiot ja tuotteet olivat edellyttäneet eri osajien asiantuntemusten yhdistämistä.

Useiden toimijoiden yhteistyö oli yksi avaintekijä, kun oli luotu uusia korkeatasoisia tuotteita. Käsityömuotoilussa oli tunnettava eri materiaalien ominaisuudet ja niiden sovellettavuus. Käsityöyrittäjät olivat hankineet tietoa materiaalien rajoitteista ja ominaisuuksista, jotta esimerkiksi käyttötuotteita suunniteltaessa yrittäjät olivat ymmärtäneet, mikä materiaali sopii parhaiten mihinkin käyttötilanteeseen.

Työpajat

Woolfest-tapahtumassa vierailleet saivat tehdä kukka-asetelmia, joihin koekeltiin villan yhdistämistä. Osallistuminen ja kokeileminen olivat osa tapahtumaa. Osallistumisen ja tekemisen kokemus säilyy muistoissa pitkään ainutkertaisena elämyksenä.

Markkinointi

Lammastuotteiden markkinointia oli kohdistettu useille tarkkaan määritellyille asiakasryhmille, kuten lapsille, käsityöharrastusta aloittaville ja taiteen ystäville. Sähköisen markkinoinnin kautta osa yrityksistä myi tuotteitaan ympäri maailmaa. Yrityksen syrjäinen sijainti ei enää ole este kansainväliselle toiminnalle.

Kansainvälinen verkostoituminen

Tapahtumassa esittäytyi vuonna 2002 perustettu maailmanlaajuinen käsityökilta, The Online Guild. Internetin

SUOMALAISET VILLAT ESITTÄYTYIVÄT

KnowSheep-projektin osastolla esiteltiin Suomen ja Viron alkuperäisrotujen käsittelemätöntä villaa ja käsityötuotteita. Lisäksi osastolla myytiin lampaanvilasta valmistettuja virolaisia tuotteita. Tapahtumaan osallistumisen tarkoituksena oli tutustua lammastuotteiden uusiin trendeihin ja tuoda sieltä uusia ideoita tuotekehitykseen.

Moni osastoon tutustuja halusi tunnustella käsillä villan ominaisuuksia ja verrata sitä muiden lammastuotteiden villaan. Suomenlampaan villa sai erinomaisia arvioita kuidun pehmeystä, pituudesta ja luonnonväreistä. Jotkut englantilaiset ja japanilaiset olisivat halunneet ostaa suomenlampaan käsittelemätöntä villaa kehräämistä varten. Kysymys kuuluikin, onko suomalaista villaa ja lankoja mahdollisuus ostaa myöhemmin internetin kautta?

Woolfestissä oli tarjolla neulemalleja muun muassa leluihin. Tuotteet oli pakattu houkuttelevasti.

”Yrityksen syrjäinen sijainti ei enää ole este kansainväliselle toiminnalle.”

kautta jäsenien on mahdollisuus oppia uusia tekniikoita ja taitoja. Verkkosivuilla voi esimerkiksi käydä materiaaleihin liittyvää keskustelua ja seurata työpajoja. Verkkosivuilla löytyy mm. linkkejä jäsenien blogeihin.

Woolfest-tapahtumassa Feltmakers, kansainvälinen huovutusyhdistys, kertoi toiminnastaan ja kutsui uusia jäseniä yhdistyksen toimintaan. Monipuolisilla verkkosivuilla on mahdollisuus tutustua huovutuksen saloihin ja nykyajan trendeihin.

Moni Woolfestiin osallistuja odotti osallistumistaan seuraavaan isoon villatapahtumaan, Shetlannin villaviikoille 7–13.10.2013.

Lisätietoja:

The Online Guild:

www.onlineguildwsd.org.uk/index.html

Feltmakers:

www.feltmakers.com/

Shetlannin villaviikot:

www.shetlandwoolweek.com/

100 g maitoa sisältää keskimäärin:

	Lammas	Vuohi	Nauta
kcal	108	69	69
Kuiva-aine %	19,3	12,97	12,1
Rasva %	7	4,14	3,34
Valkuais %	5,98	3,56	3,29
Kalsium mg	170	100	120
Fosfori mg	82	86	90
A-vitamiini µ	83	44	52
D-vitamiini µ	0.18–0.88	0.12	0.03
E-vitamiini µ	120	30	90
C-vitamiini µ	4700	1100	1500

Pitoisuudet vaihtelevat yksilöittäin, roduittain sekä lypsykauden vaiheesta riippuen. Taulukon tiedot koottu lähteistä:

www.fao.org, www.usda.gov, Small Ruminant Research -lehti

Superjuomaa lampaasta

Lampaanmaito on ravitsemuksellisesti erittäin arvokasta. Korkean valkuais- ja rasvapitoisuuden lisäksi lampaanmaidon kalsiumin ja fosforin optimaalinen suhde sekä korkea D-vitamiinipitoisuus ovat ihanteellisia luuston hyvinvoinnille. Lampaanmaito sisältää lähes kaikkia tarvittavia kivennäisaineita ja vitamiineja, erityisen runsaasti kaliumia ja magnesiumia sekä A-, B- ja C-vitamiineja.

Eila Pennanen

Lampaanmaidon osuus koko maailman maidontuotannosta on noin 1,3 prosenttia, josta pääosa tuotetaan Euroopan lisäksi Lähi-Idässä, Etelä-Aasiassa sekä Pohjois-Afrikassa. Yleisiä ja hyvätuottoisia maidontuotantoon jalostettuja lammasmaisrotuja ovat esimerkiksi eurooppalaiset itäfriisiläinen maitolammas ja lacune sekä Lähi-Idästä kotoisin olevat awassi ja assaf. Lampaanmaito jalostetaan pääasiassa eri alueille

tyypillisiksi erikoisjuustoiksi, joista meilläkin tunnetaan hyvin kreikkalainen feta, kyproslainen halloumi, ranskalainen roquefort sekä italialainen pecorino.

Ravinteikas ja pehmeänmakuinen lampaanmaito sisältää kaksi kertaa enemmän rasvaa kuin lehmänmaito. Lampaanmaidon rasva-ainekoostumus on kuitenkin terveellisempi sisältäen enemmän sekä kerta- että monityydyttymättömiä rasvahappoja. Lampaanmaidon pienikokoiset rasvapallosot homogeenivat lampaanmaidon luonnollisesti ja tekevät maidosta helpommin ruuansulatuskanavassa imeytyvää.

Korkean rasva- ja kuiva-ainepitoisuuden lisäksi lampaanmaidon runsas kaseiini- ja kalsiumpitoisuus sekä kaseiinirakenteiden koko tekevät lampaanmaidosta erinomaisen raaka-aineen juustonvalmistukseen. Juusto-

massan saanti lampaanmaidosta voi olla lähes kaksinkertainen lehmän- tai vuohenmaitoon verrattuna.

Ensikkovuohi Judit antoi vierotuksen jälkeen pelkällä laidunruokinnalla keskimäärin litran maitoa kerran päivässä lypsettäessä.

Kuva: Eila Pennanen

Herkkuja lampaanmaidosta

Kotimaiset rotumme ovat hyviä maidontuottajia. Muutamankin uuhien maitotuotosta karitsoiden vierotuksen jälkeen riittää raaka-ainetta kotitarpeiksi moneen lampaanmaitoherkkuun – pehmeän makuinen ja ravitseva lampaanmaito sopii juuston valmistamisen lisäksi käytettäväksi mihin tahansa maitoa sisältävään ruokalajiin.

Eila Pennanen

Halloumi-juusto

5 l lampaanmaitoa
(pakastettu käy hyvin)
7–8 ml juustonjuoksutinta
3 rkl meri- tai vuorisuolaa
(jodioitu ei käy)

Tarvitset suuren kattilan, reikäkauhan, siivilän, harsokangasta, lämpömittarin ja juustomuotin (rei'itetty muovipurkkikin käy) sekä millilitra- ja litramitan.

1. Lämmitä maito hitaasti 34 asteeseen.
2. Lisää keitettyyn ja jäähdetyttyyn vesitilkkaan sekoitettu juoksutin maitoon ja hämmennä 2–3 minuuttia. Peitä juustomassa ja jätä tekeytymään 30–40 minuutiksi, pidä lämpö 32–34 asteessa.
3. Kokeile juustomassan kiinteyttä veitsellä, massan pitäisi leikkautua siististi. Leikkaa massa noin sentin paloiksi pystysuoraan sekä vinoittain. Jätä tekeytymään 15 minuutiksi 32–34 asteeseen.
4. Hämmennä massaa reikäkauhalla ja jätä vielä tekeytymään vartiksi, pidä lämpö edelleen 32–34 asteessa.
5. Lämmitä massa hitaasti 38 asteeseen ja jätä lepäämään tähän lämpötilaan puoleksi tunniksi. Heraa irtoaa lisää.

6. Nosta juustomassa valumaan harsokankaalla vuorattuun lävikköön. Älä heitä heraa pois.
7. Painele esivalutettu massa tiukasti reiälliseen mielellään pyöreään muotoon tiivistymään vähintään tunniksi ja laita paino massan päälle.
8. Lämmitä hera hitaasti 90 asteeseen ja lisää suola heraan.
9. Leikkaa tiivistynyt halloumi 2–3 sentin paksuisiksi kiekkoiksi ja nostele heraan. Hauduta juustoja 90 asteessa 15 minuuttia, kypsät juustot nousevat pintaan. Jätä kypsät juustopalat lepäämään heraan vartiksi ja nosta sen jälkeen valumaan voipaperin päälle. Voit muotoilla juustoja niiden ollessa lämpimiä, perinteisesti pyöreät juustokiekot taitellaan puolikuun muotoisiksi.
10. Laita kannelliseen säilytysastiaan jäähtynyt hera ja nosta juustot astiaan niin, että ne peittyvät nesteeseen alle. Juusto säilyy jääkaapissa ainakin viikon. Grillaa tai paista juustopalat kuumalla paistinpannalla vähän ennen tarjolle asettamista.

Paahtovanukas

1/2 dl sokeria karamellia varten
6 dl lampaanmaitoa
1 vaniljatanko
1/2 tl raastettua sitruunankuorta
3 kananmunaa
3 keltuaista
2 dl sokeria

1. Laita uuni kuumentamaan 180 asteeseen. Sulata sokeri paksupohjaisella pannulla kauniin kullanuskeaksi ja jaa pienien uuninkestävien vuokien pohjalle.
2. Vatkaa kokonaiset munat, keltuaiset ja sokeri vaahdoksi.
3. Kuumenna maito ja halkaistu vaniljatanko, josta siemenet on raaputettu maidon joukkoon. Poista vaniljatanko kuumennuksen jälkeen.
4. Lisää maitoseos kananmunaseokseen. Lisää raastettu sitruunankuori. Sekoita.
5. Jaa vanukasseos uunivuokiin ja asettele ne uunissa kuumennettuun isompaan korkeareunaiseen uunivuokaan. Täytä uunivuoka kuumalla vedellä 2/3 pikkuvuokien korkeudesta. Nosta vuoka uuniin 45–60 minuutiksi.
6. Nosta vanukkaat jäähtymään ja laita jääkaappiin hyyttymään kahdeksaksi tunniksi. Irrota vanukkaat veitsellä pyöräyttämällä tarjoiluastioihin.

Uuhien valssi

2 cl vodkaa
2 cl kahvilikööriä
4–10 cl lampaanmaitoa

Laita lasin pohjalle muutama jääpala. Kaada vodka ja kahvilikööri jääpalojen päälle. Pidennä drinkki lampaanmaidolla.

Kotitekoista halloumiä. Välimeren itäosissa perinteisesti lampaan- ja vuohenmaidosta valmistetulla halloumi-juustolla on liki parituhatvuotinen historia.

Mureaa karitsaa, syysjuureksia ja oman maan ohraa

Irja Wüstefeld
Anne Närhilä

Viettäköämme sadonkorjuujuhlaa nautiskellen oman maan runsaista herkuista nyt kun ne ovat tuoreita ja parhaimmillaan. Lampaiden lihassa maistuu kesän niittyjen monipuolinen ruoho, makua täydentävät aromikkaat juurekset, kasvikset, sienet ja viljat. Käytetään ja keitetään täyteläistä, kuitupitoista kotoista ohraa valkoisen puhdistetun riisin tai pastan sijaan. Yhdistetään ohraan kotoisia juureksia ja muita maaäidin antimia. Otetaan hyötykäyttöön ideoita ja valmistustapoja omista perinteistä samoin kuin kansainvälisen keittiön tunnetuista ruokalajeista. Ohrahelmistä tai rikotuista ohrasuurimoista

saadaan herkullista risoton pohjoista serkkua ”ohrattoa” ja salaattia Väli­meren ympäristön suosittuun tabbouleh-salaatin tapaan – minttua vaan rohkeasti ohran ja kasvien sekaan, niin täyteläinen salaatti on siinä.

Kaali ja lammas syksyllä kuuluvat erottamattomasti yhteen. Lammaskaali, kaalilaatikko ja itse tehdyt lammaskaalikäärteet ovat perinneherkkuja, kotiruokaa joita vieraatkin korkealle arvostavat.

Uunissa miedolla lämmöllä hauduvat hieman sitkeämmätkin karitsan tai lampaan ruohonosat mureiksi täyteläisen aromikkaiksi ihan kuin itsestään. Valmiin herkun voit nostaa pöytään

kun palaat vaikka sunnuntailenkiltä tai marjaretkeltä.

Lammasta on perinteisesti myös palvattu, kypsennetty vienossa lämmössä savustaen ja lopputuloksena on saatu hyvin säilyvää mehevää lihaa moneen käyttötarkoitukseen. Kokeile palvilammasviipaleita kasvien kanssa rouhean moniviljapatongin tai rieskan täytteenä – siinäpä eväsläipä vailla vertaa (kuva sivulla 35).

Maukasta syksyistä makumatkaa oman maan antimista!

Karitsaa & juureksia

500 g	karitsan ulkopaistia tai lapaa reiluina kuutioina suolaa
200 g	sipulia hienonnettuna (valkosipulia)
100 g	palsternakkaa ja selleriä
300 g	naurista tai lanttua lohkoina
200 g	porkkanaa lohkoina öljyä
1 prk	tomaattimurskaa tai
2 rkl	tomaattipyreetä
	valkopippuria, laakerinlehtiä
n. 1 l	vettä ja paistolientä pannulta (puna- tai valkoviiniä)
	timjamia, rosmariinia

Freesaa eli ruskista juurekset ja sipulit haudutuspadan pohjalla, lisää tomaattipyreä ja jatka freesausta vielä hetken.

Ruskista karitsanlihapalet pannulla, mausta ja kaada lihapalat pataan juuresten joukkoon. Lisää pataan lihojen paistoliemi ja vettä (viini) noin 2/3 aineksista korkeudesta.

Sekoita. Hauduta ruoka kypsäksi miedolla uuninlämmöllä.

Täytetty karitsanlapapaisti

Poista lavasta luut ja levitä liha auki työlaudalle ja nuiji se. Hiero lihaan suolaa ja pippuria.

Esimerkkejä täyttemahdollisuuksista:

- yrteillä ja valkosipulilla maustettua karitsamurekeseosta
- värikkäitä kasviksia esim. paprikaa, vihreitä papuja, juustoraastetta
- tuoreita hienonnettuja yrtejä (rosmariinia, timjamia ja lehtipersiljaa), juustoraastetta

Levitä täytettä ohut kerros nuijitulle paistilevyllä. Kääri levy kääretortun tapaan tiukasi kääreksi Sido kääre puuvillalangalla. Ruskista paistirulla joka puolelta pannulla ja siirrä se haudutusastiaan.

Lisää joukkoon freesattuja sipulilohkoja ja porkkanaa sekä laakerinlehtiä ja pippuria.

Huuhtelee paistinpannu vedellä ja kaada neste vuokaan. Lisää kiehuva vettä niin, että kaikki ainekset peittyvät. NESTEENÄ VOI OSAKSI KÄYTTÄÄ PUNA- tai valkoviiniä.

Hauduta 100–120 °C uunissa noin 2 tuntia tai kunnes liha on pehmeää.

Kuvat: Johannes Collins

Leikkaa paisti viipaleiksi tarjolle. Lisäkkeesi sopii uunijuurekset vaikkapa hunajalla maustettuna.

Vinkki! Luuttomasta karitsan kyljestä voi valmistaa rullapaistin samaan tapaan. Haudutusaikaa uunissa on syytä pidentää, jotta sidekudokset pehmenevät.

Ohrasuurimot

Keittäminen:

Keitä ohrasuurimot suolalla maustetussa vedessä kovankypsäksi käyttötarkoituksen mukaan. Keittoaika 20–30 min.

Huuhtelee ne kylmällä vedellä, valuta. Kypsät ohrasuurimot säilyvät useita päiviä jääkaapissa. Niistä saa hyvän pohjan moniin salaatteihin ja lämpimiin ruokiin.

Ohrahelmisalaatti

1 osa kypsiä kokonaisia ohrasuurimoita

1 osa kasviksia pieninä kuutioina: tomaattia pieninä kuutioina tuoretta kurkkua pieninä kuutioina punasipulia hienonnettuna ruohosipulia tai purjoa hienonnettuna

Kastike:

valkosipulia maun mukaan yrtejä persiljaa, basilikaa, minttua hienonnettuna rypsi- tai oliiviöljyä sitruuna- tai limemehua, tai omenaviinietikkaa suolaa valkopippuria

Yhdistä raaka-aineet, sekoita ja anna salaatin makujen tasaantua jääkaapissa ennen tarjoilua.

Tatti-punajuuriohratto

ohrasuurimoita sipulia hienonnettuna kuutioitua raakaa punajuurtarypsiöljyä kasvislientä laakerinlehtiä tatteja erikseen freesattuna raastettua kovaa juustoa kermää mustapippuria myllystä

Kuullota pilkotut kasvikset kattilassa. Lisää kypsät ohrasuurimot ja hieman kasvislientä, hauduta hetki. Lisää tatit ja tilkkanen kermää ja juustoraaste. Kuumenna ja tarjoile.

Suomen Vuohiyhdistys edusti komeasti Seinäjoen Farmarissa

Vuohet olivat näyttävästi esillä Farmari-näyttelyssä.
Kiitos menestyksestä kuuluu ahkeralle talkoolaisten joukolle.

Suomen Vuohiyhdistyksen puheenjohtaja Jani Sivunen esitteli lypsyä ammatillisesti MilkLinen kannukoneella.

Teksti **Marita Ollila**
Kuvat **Milla Alanco**

FARMARI

Vuoden 2013 Farmari Maatalousnäyttely järjestettiin heinäkuun alussa Seinäjoella lähes kaupungin keskustassa. Sää suosi tapahtumaa, ja vierailijoita riitti ennätysmäärä.

Onnistuimme kokoamaan innokkaita ihmisiä Suomen Vuohiyhdistyksen kojulle ja tietoa vuohista jaettiin kiinnostuneille niin harrastelijoiden kuin ammattilaisten toimesta. Heille suuri kiitos, ilman vapaaehtoisia ei yhdistys pystyisi tällaisiin tilaisuuksiin osallistumaan.

Vuohiojan Kuppikakku esiintyi edukseen lida Inkilän luontevassa ohjauksessa.

Vuohiyhdistys panosti kesän tärkeimpään tapahtumaan vahvasti ja neljän päivän aikana yleisö sai nähdä mm. kilinkäsittelykilpailua, joka järjestettiin yhteistyössä ProAgria Etelä-Pohjanmaan ja Ilmajoen 4H-kerhon kanssa.

Suomenvuohen rotuesittelyä ja lypsynäytöksiä oli tarjolla päivittäin eläinkehässä. Lypsyesitykseen Vuohiyhdistys sai käyttöönsä Smart Farm Suomelta MilkLinen kannukoneen.

Rotuesittelyn ja lypsynäytöksen vuohet tulivat Ilmajoelta **Jani Sivusen** kuttulasta. Kutut ja Arvo-pukki sopeutuivat näyttelyhulinaan hienosti

ja näyttivät jopa nauttivan esiintymisestä ihaileville vierailijoille.

Torstaina eläinkehässä kilpaili 11 rohkeaa lasta kilinkäsittelykilpailussa. Kilit olivatkin suosittuja niiden kiipeillessä varta vasten niille suunnitellulla kiipeilytelineellä. Näkyipä siellä aidan vieressä myös kunnia-arvoisia kilien ihailijoita ja jäämme mielenkiinnolla odottamaan saivatko vuohet uudet ihailijat innostumaan niin paljon, että tämän kesäisten lampaiden lisäksi Kultarannassa kirmaa ensi kesänä myös kilejä?

Vuohiyhdistys tiedottaa Tilattavissa seuraavia tuotteita

- Vuohenmaitosaippuat naturel ja kaura-hunaja. 7 e
- Muki, kuvassa kilejä. 10 e
- Postikortit 4 erilaista kuvaa, neljän sarja 3,50 e tai 1 e kpl
- Vuohen ruokinta- ja hoito-opas 13 e
- Pronssinen kaulakoru, jossa musta naru 20 e
- Vuohikassi, vaalea kangaskassi, piirretyllä vuohen kuvalla 10 e
- Patalappu, vaalea patalappu, piirretyllä vuohen kuvalla 5 e
- Vuohipehmo 6 e
- Vuohiavaimenperä 3,50 e
- Lasten T-paita oranssi 92-98-104-128
- Aikuisten T-paita lila S-M-L-XL

Kaikki tuotteet tilattavissa sähköpostilla: [suomenvuohiyhdistys\(@\)gmail.com](mailto:suomenvuohiyhdistys(@)gmail.com)
Tuotteiden hintaan lisätään postikulut ja toimitetaan laskun kera.
Tuotteet laitetaan postiin hetimiten.

Suomen vuohiyhdistys ry

Perustettu:

23.04.1979

Postiosoite:

Poikojantie 331, 31400 SOMERO

Pankkiyhteys:

Kiikalan Rekijoen OP 514408-210870

Jäsenmaksu:

20 € (ilmoita tietosi jäsenrekisteriin)

<http://www.suomenvuohiyhdistys.net>

HALLITUS

Puheenjohtaja

Jani Sivunen, Ilmajoki

0400 289 063, jani.sivunen@netikka.fi

Varapuheenjohtaja

Riitta Saloniemi, Laitila

040 557 3544, rj.saloniemi@lailanet.fi

Rahastonhoitaja, jäsenrekisteri

Suvi Viander, Paalijärvi

044 940 0849, suviande@gmail.com

Sihteeri, nettivastaava

Marita Ollila, Ilmajoki

050 339 0401, marita.ollila@netikka.fi

Muut hallituksen jäsenet

Monica Ek, Pensala

0400 682 036, mokki_63@hotmail.com

Tytti Stähle, Nuutilanmäki

045 131 9884, tytti.stahle@gmail.com

Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

040 706 0558, milla.alanco@proagria.fi

Jaakko Niemi, Kurikka

044 564 8522, jaska@vatajanranta.net

Erkki Väisänen, Sastamala

0400 772 027, ervaisanen@gmail.com

Varajäsen

Ari Aaltonen, Kirkkonummi

040 543 3810, ari.aaltonen@patakukko.fi

Suomen Vuohiyhdistys toimii yhdyssiteenä vuohenkasvattajien välillä. Lisäksi sen tehtävänä on edistää vuohitaloutta ja jalostusta sekä vuohien ja vuohitaloustuotteiden käyttöä ja tunnettuutta. Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita kaikki vuohenkasvattajat sekä vuohista ja vuohitaloustuotteista kiinnostuneet harrastajat ja ammattilaiset.

NAUTA SIKA LAMMAS VUOHI KANA HEVONEN MAATILA AITAUS LVI

Suomalainen
maatilatarvikkeiden verkkokauppa
www.maatilatarvikkeet.fi

Kuukausittain vaihtuvat tarjousteemat!
Tutustu laajaan valikoimaamme ja kuukausittain vaihtuviin kanta-asiakastarjouksiimme!
Toivo toivomuslotaan ja voit voittaa lahjakortin! Löydät meidät nyt myös facebookista!

System Lahti Oy · Seinäjoki, myymälä · asiakaspalvelu 06 4787 200 · info@systemlahti.fi

SOPIMUSTUOTANTO KÄYNNISTYY RYMINÄLLÄ!!!

Sopimustuotanto lammastuottajien kanssa on lähtenyt liikkeelle hienosti. Heinäkuussa alkanut haku on saanut tuottajat liikkeelle ja yhteydenottoja on tullut paljon.

Nyt palkitsemme tuottajat NOSTAMALLA TILITYSHINTOJA!

Uudet hinnat tulevat automaattisesti voimaan jo sopimuksen tehneille tuottajille.

Haku ei ole päättynyt! Tarvitsemme edelleen lisää lampureita rinkiimme - alueena koko Suomi.

Ota yhteyttä puh. 0102291021 tai
miikka.depner@vainionteurastamo.fi

Ammattilainen, tee yhteistyötä ammattilaisen kanssa!

Orivillentie 11, Orimattila
www.vainionteurastamo.fi

Arvoimme heinäkuussa yhteyttä ottaneiden kesken lahjakortin maataloustarvikeliikkeeseen. Arpa suosi Minna Pukkila, Perttelistä. Onnea!

Lammas
& vuohi

PALVELUKORTTI

- ☐ Uusi lehtitilaus 69 €/vuosi
- ☐ Lehtitilaus ja kannattajajäsenyys 300 €/vuosi
- ☐ Perhejäsenyys ilman lehtitilausta 20 €/vuosi
- ☐ Osoitteenmuutos
- ☐ Tilauksen peruutus

Lammas & vuohi lehti on alan ammattilaisille suunnattu erikoisjulkaisu, joka ilmestyy viisi kertaa vuodessa. Suomen Lammasyhdistyksen jäsenyys sisältyy Lammas & vuohi -lehden tilaushintoihin.

Nimi _____

Osoite _____

Vanha osoite _____

Puhelinnumero _____

Sähköposti _____

Suomen Lammasyhdistys

ProAgria Palvelukeskus

PL 251

01301 Vantaa

Päätoimittaja: Pia Parikka, puh. 020 747 2451, pia.parikka@proagria.fi
Toimitussihteeri: Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com
Vuohiasiat: Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com
Toimituksen osoite: Terhi Torikka, Kuutostie 470, 59130 Koitsanlahti
Ilmoitukset: Riikka Miikkulainen, puh. 040 673 4179, riikka.miikkulainen@proagria.fi

Sähköiset tilaukset:
pia.parikka@proagria.fi

Lampurin kuulumisia

Kuvat: Tomi Enberg

Kuulemme joka lehdessä mielteitä eri lammastilalta. Tällä kertaa kertaa vuorossa on Hannele Enberg Korialta.

Hannele Enberg
Jalostuslampola Woolenberg
Oxford Down

Onnea Oskareista

Tänään viides syyskuuta, kun tätä kirjoittelen, on lampolan tyhjennysurakka loppu eli siivous ja kalkitus odottavat. Sitten vain lampaat sisälle ja pojat kukin omiin haaremeihinsa hoitamaan hommansa.

Mie olen **Hannele**, 50+, täältä Korialta tahi "Suur-Kouvolasta". Perheeseen kuuluu mieheni **Timo**, joka on IT-alalla ja poikamme **Tomi**, joka on viimeistä vuotta yläasteella, minkä jälkeen odottaa lukio sekä IT-ala. Olemme muuttaneet pääkaupunkiseudulta 16 vuotta sitten, jolloin jätin kirjanpitäjän ammatin öljyalan yrityksessä ja aloitin lampurintyöt. Ensin harjoittelin pari kesää, jotta onko lammas vain naut se oikea, ja niinhän siinä kävi, että lampaat veivät sydämeni.

Peltoimme ovat luomussa, mutta eläimet eivät virallisesti, vaikka pyrimmekin aina kuivikkeista väkirehuihin käyttämään vain luomua.

Perheeseemme kuuluvat myös kissat hra Karvinen ja Möhis, sekä iittiläistä maatiaiskantaa olevia kanoja ja pari komiaa "aapiskukkoa". Olen myös rekisteröitynyt sekä rodun säilyttäjäksi että kasvattajaksi. Lisäksi kasvihuoneemme täyttyy kesäisin aina luomuyrteistä kurkkuihin ja tomaatteihin.

Eipä ole "oskarin" voittanutta! Tuli niin mukavia tuloksia keväällisistä karitsoista, että suu on messingillä vieläkin. Kiitos kuuluu ehdottomasti

myös rakkaalle lammastilaneuvojalemme **Hettelän Sarille**, joka jaksaa pakertaa meidän lampureiden eteen kaksisataa lasissa, Super-Sari.

Ensi vuodeksi on jo nyt varauksessa suurempi katras eli hymyssä suin mennään eteenpäin.

Nadav: 4 kk indeksi 132, lihantuotantoindeksi 133, lihaksen paksuus 34,1 millimetriä, rasvan paksuus 2,5 millimetriä, EUROP U-luokka. Pirkko teki taas upeat kaksospoijaat; toisella lihas 35 millimetriä ja toisella 36,1 millimetriä ja molemmat U-luokituksen poitsuja. Toinen poitsuista jäi tietty meille. Tämän erän poitsujen keskimääräinen lihaksen paksuus oli 30,59 millimetriä ja tyyppöiden 29,94 millimetriä.

Miksi olen päätynyt muutamia vuosia sitten oxford down -rodun kasvattajaksi ja jalostajaksi? Syy on hyvin yksinkertainen; karitsat ovat nopeakasvuisia, lihaksikkaita, vähärasvaisia, uuhilla on hyvät emo-ominaisuudet ja pässipoitsut ovat aivan ihanan lihaksikkaan suloisia Nalle-Puhmaisista jötköitä. Lisäksi oxford down on rotuna erittäin rauhallinen, kiltti ja hiljainen. Marmoroituneen lihasrakenteen vuoksi liha on mehukkaan herkullisen maukasta. Asiakkaat ovatkin sanoneet tuottamamme lihan olevan parasta A-luokkaa ja sellainenhan lämmittää paimenen sydäntä.

Mistä olen ilahtunut on, että joka

vuosi tulee lisää uusia lampureita, jotka ovat päätyneet kasvattamaan tätä upeata rotua.

Niin aivan meinasi unohtua mainita työlinjauiset 'Bortsut', jotka ovat paimenen apuna; Minttu 9 v., Pete 7 v. ja Blackie 4 kk. Ilman heidän apuaan hommat eivät toimisi lainkaan niin jouhevasti kuin ne nyt toimivat, olipa sitten kyse laidunlohkolta toiselle siirrosta, väkirehun jaosta tai punnituksesta. Ja mikä ihaninta meidän Blackie-poitsumme oli tänään innoissaan mutta hyvin rauhallisin ja määrätietoisin elkein Peten kanssa laitumella katselemassa Petskun työskentelyä. Jes tästä se lähtee! Vuoden parin päästä olisi hankittava vielä yksi uusi bordercollie.

Aivan ibanaa syksyä kaikille!

**OSTETAAN
LAMMASTA JA KARITSAA.**
Myös rahtiteurastus ja leikkuu.

Tilateurastamo Kouvolassa
www.muhniemenlahtivaja.fi
puh.040 578 6317

Kuva: Sarmi Tirkkonen/Karelia Expert Matkailupalvelu Oy

7.-9.11.2013
Joensuussa

Valtakunnalliset Lammaspäivät

Paikka: Original Sokos Hotel Kimmel, Itäranta 1, 80100 Joensuu, +358 020 1234 663, www.sokoshotels.fi

To 7.11.2013

Suomen Lammasyhdistyksen syyskokous

- 18:00 Kokouskahvit
- 18:15 Kokouksen avaus, puheenjohtaja *Tapio Rintala*
- 18:30 Tilannekatsaus CAP-tuki-uudistukseen, puheenjohtaja *Outi Sirola*, MTK-Lammasjaosto
- 19:15 Toimenpiteet petovahinkojen ennaltaehkäisyssä, *Reijo Kotilainen*, Suomen riistakeskus
- 19:45 Vuoden 2013 Lammas-tilan palkitseminen ja kunniakirjojen jako § 4 Sääntömääräiset asiat Hallituspaikkojen valinta-alueuudistus Keskustelua ajankohtaisista asioista
- 21:00 Kokouksen päätös

Suomen Lammasyhdistys ry tarjoaa kahvit suolaisella. Muista ilmoittautua.

Menu

Savukalasalaattia
Sirolan tilan karitsan potkaa
Vuonoksen Jäätelön karpalojätelöä

Illalliskortti 34 €
(+ alv 24 %).

Pe 8.11.2013

Uutuusilla tuloksiin -lammasseminaari

- 9:00 Seminaarin avaus, *Pia Parikka*, ProAgria Keskusten Liitto
- 9:10 Lampaan keinosiemennyksen ja alkion-siirron mahdollisuudet, *Mikko Ranta*, HH Embryo Oy
- 9:50 OviScan-laitteella sikiölaskennat ja tiineys-aika-arviot kannattavan tuotannon tueksi, *Eero Rautiainen*, Lammasmaailma Oy
- 10:25 Adoptoinnilla työsäästöä ja tehokkuutta, lampuri *Johanna Alamikkotervo*
- 11:00 Uutta, vanhaa ja lainattua karitsojen elvytystekniikoista, *Johanna Rautiainen*, ProAgria Etelä-Suomi
- Kommentti: Elvytys kylmälampolassa, lampuri *Johanna Alamikkotervo*
- 11:40 Seminaarilounas
- 12:40 Tutttikaritsojen juotto helpoksi automaattilla, *Sari Jaakola*, DeLaval Oy
- 13:15 Pötsibolukset avuksi hivenaineiden annosteluun, *Satu Yrjänä*, Hiven Oy
- 13:45 Eräapesekoitin ruokkii tarkasti ja kuivittaa, *Tarmo Leppänen*, Pellon Group Oy
- 14:15 Päiväkahvit
- 14:45 Uudet tuulet turkislampaista, *Kaie Ahlskog*, ProAgria Etelä-Suomi
- 15:15 Hyöty irti loisanalyysin tulkinnaasta, *Eero Rautiainen*, Lammasmaailma Oy
- 15:45 Yhteenveto ja keskustelua
- 16:00 Seminaarin päätös

Seminaarin hinta 90 € (+ alv 24 %) sisältäen ohjelman mukaisen koulutuksen, koulutusmateriaalit ja kokoustarjoilut.

18:30 Lampurietkot Pub Virrassa

Avausmaljat ja rennon tunnelman tarjoaa
Vainion Teurastamo Oy

20:00 Lampuri-illallinen Teatteriravintolassa

Rantakatu 20, 80100 Joensuu
www.teatteriravintola.fi

La 9.11.2013 **Opintoretki**

Farmirekku, Ollilan tila,
Minna Eronen ja *Santeri Käyhkö*, Kitee

Farmirekku kasvattaa ja kouluttaa paimenkoiria myyntiin sekä järjestää paimennuskursseja ja -treenipäiviä. Charolais-emo-lehmiä ja pihvivasikkakasvatusta. Noin 30 suomenlammas- ja suomenlammas-turkislammasta -risteytysuhta. Astutus dorset-pässillä. Karitsakauppaa loppukasvatukseen. Lampolana vanha lypsykarjanavetta, jossa rehunjako pienkuormaajalla.

Noittaan tila, *Helinä Leppänen*, Tohmajärvi
Kainuunharmaksen jalostuslampola, jossa pellot ja eläimet ovat luomussa. Lampolana 600 neliön vanha tiilinaavetta 180 uuhelle. Ympäriuvotista karitsointia, puukeskuslämmitys karitsointiasostolla. Uusiutuvan energian ja kierrätysmateriaalien hyödyntämistä. Laitumilla petoaidat. Vuoden Lammastila 2011.

Raja-Karjalan Oxford Down,
Outi ja Jari Sirola, Tohmajärvi
Oxford down -jalostuslampola, jossa noin 110 uuhetta ja parikymmentä siitospässiä puurakenteisissa kylmälampoloissa. Ruokinta seosrehuvaunulla. Jaloittelutarha ja lämmin karitsointiasosto Menestyksestä suoramyyntiä. Edelläkävijyyttä keinosiemennyksessä sekä kansainvälisessä kaupassa. Laitumet aidattu petoaidoin. Vuoden Lammastila 2004.

Lisäksi tutustuminen Niiralan kansainväliseen rajanylityspaikkaan Värtsilässä.

Lähtö hotellilta klo 8:00 ja paluu noin klo 17.

Osallistumismaksu 60 € (+ alv 24 %) sisältäen bussikuljetuksen, vierailukäynnit, retkilounaan Jauhokan Hovissa, kahvit ja suojavarusteet.

Tartu tarjoukseen!
VR:n lauantaimatkat kymppillä
18.10.2013 asti. www.vr.fi

TERVETULOA!

ProAgria Keskusten Liitto ja Suomen Lammasyhdistys

Viimeisin ohjelmaversio on nähtävillä Suomen Lammasyhdistyksen verkkosivuilla www.lammasyhdistys.fi. Oikeus ohjelmamuutoksiin pidätetään.

Sitovat ilmoittautumiset 21.10.2013 mennessä ProAgria Keskusten Liittoon Eila Peitsille: 020 7472 404, eila.peitsi@proagria.fi. Tämän jälkeen osallistumismaksut +10 %.

Majoittuminen Ekonom-tason huoneissa 1hh: 74 €/vrk ja 2hh: 84 €/vrk tai Standard-tason huoneissa 1hh: 94 €/vrk ja 2hh: 104 €/vrk. Hinta sisältää aamiaisen, ilta- ja aamusaunan sekä uinnin ja vapaan pääsyn hotellin viiheravintolaan. Majoitus maksetaan suoraan hotelliin.

Lisätietoja ProAgria Keskusten Liitto, Pia Parikka, pia.parikka@proagria.fi, 040 482 5026.